

LA RESPONSABILITAT SOCIAL CORPORATIVA A LES
EMPRESSES ESPANYOLES: ELS OBJECTIUS DE
DESENVOLUPAMENT SOSTENIBLE I LA GESTIÓ
MEDIAMBIENTAL A IBERDROLA I ENDESA

Nom de l'alumna: Raquel Borrego López

Nom de la tutora: Olga del Río Sánchez

Data de presentació: 21/07/2023

Grau en Comunicació cultural

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	2
2. MARC TEÒRIC	3
2.1. Antecedents històrics de la Responsabilitat Social Corporativa (RSC) .	3
2.2. Definir la Responsabilitat Social Corporativa	4
2.3. Els stakeholders o grups d'interès	6
2.4. Els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i l'Agenda 2030 .	7
2.5. Marc legal, actors i eines de la RSC	8
2.5.1. La RSC a l'àmbit internacional	8
2.5.2. LA RSC a Espanya	14
2.5.3. Índexs de sostenibilitat a nivell internacional	15
2.6. El sector elèctric a Espanya: legislació bàsica i nous reptes.....	16
2.7. Les empreses de l'IBEX 35.....	17
2.7.1. Estudi de la RSC a les empreses de l'IBEX 35.....	17
2.7.2. Les empreses de l'IBEX 35 i el medi ambient	18
2.7.3. Comunicar la RSC: la memòria anual corporativa.....	20
3. METODOLOGIA	20
4. RESULTATS	22
4.1. Nivell d'integració dels ODS a Iberdrola i Endesa	22
4.2. Política i gestió mediambiental.....	27
4.2.1. Política ambiental definida.....	27
4.2.2. Identificació dels impactes ambientals més significatius.....	32
4.2.3. Fixar els objectius ambientals adequats	37
4.2.4. Identificació de requisits generals i els requisits legals que es poden aplicar	37
5. CONCLUSIONS	38
6. BIBLIOGRAFIA	40

1. INTRODUCCIÓ

La Responsabilitat Social Corporativa (RSC) és un concepte en constant evolució i que ha anat adquirint cada vegada més importància. Les exigències dels *stakeholders* i del mercat actual fan que les empreses s'hagin d'adaptar a una nova realitat marcada per grans reptes a nivell social, econòmic i mediambiental. La majoria de les empreses de l'IBEX 35 ja han entès la importància d'implementar la RSC a les seves activitats i estratègies empresarials, no només per l'impacte positiu que genera a la societat i l'entorn, sinó perquè ha esdevingut un factor clau per a la reputació i l'èxit de les organitzacions. Per poder ésser socialment sostenible, és imprescindible que les empreses estableixin polítiques i mesures eficients per a gestionar els seus impactes.

Aquesta investigació és una anàlisi de dues de les multinacionals espanyoles més importants del sector elèctric: Iberdrola i Endesa. Concretament, té en compte el seu enfocament de la Responsabilitat Social Corporativa i la gestió mediambiental. Per a realitzar l'anàlisi s'utilitzaran les memòries anuals corporatives publicades per les dues empreses, on s'inclou informació detallada de la seva activitat, polítiques, compromisos i mesures preses en matèria de sostenibilitat. Les preguntes d'investigació formulades són les següents:

PI.1: Quin nivell d'integració dels Objectius de Desenvolupament Sostenible tenen Iberdrola i Endesa?

PI.2: Disposen Iberdrola i Endesa d'una política i gestió mediambiental definides?

L'objectiu d'aquesta investigació és, a més d'aprofundir en el concepte de RSC, examinar com Iberdrola i Endesa aborden la gestió mediambiental, destacant la importància de disposar de polítiques i accions definides i mesurables. S'analitzaran les memòries anuals corporatives amb la finalitat d'identificar i avaluar les activitats i iniciatives desenvolupades per afrontar els reptes mediambientals i promoure la sostenibilitat. Concretament, l'anàlisi es centrarà en l'alineació d'aquestes empreses amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) impulsats per les Nacions Unides. S'examinarà com Iberdrola i Endesa han integrat els ODS prioritaris a la seva estratègia empresarial, i quins han estat els seus impactes.

La gestió mediambiental és fonamental dins el context empresarial. Les empreses són, en bona mesura, part de la crisi ambiental actual, però poden esdevenir part de la solució. Han d'assumir activament la responsabilitat de minimitzar els seus impactes a nivell mediambiental i adaptar-se a les demandes de sostenibilitat actuals. Amb l'anàlisi de les polítiques ambientals i les bones pràctiques d'Iberdrola i Endesa, aquesta investigació vol posar un exemple de bones pràctiques empresarials en matèria de medi ambient, i remarcar la importància d'una gestió mediambiental responsable.

En definitiva, aquesta investigació és una anàlisi de contingut de les memòries anuals corporatives d'Iberdrola i Endesa, amb l'objectiu d'avaluar la seva alineació amb els ODS i la gestió mediambiental. Es tindran en compte les polítiques i mesures ambientals

implementades, remarcant la importància d'integrar el concepte de RSC i una gestió mediambiental definida i eficient a la cultura i l'estratègia empresarial.

2. MARC TEÒRIC

En aquest apartat es farà una explicació breu dels antecedents històrics del concepte de Responsabilitat Social Corporativa (RSC), s'aportaran algunes definicions, quins son els seus principis bàsics i els àmbits de l'empresa als quals afecta. Com a elements imprescindibles en relació amb la RSC, s'explica què son els *stakeholders* o grups d'interès, els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i l'Agenda 2030. Es descriuran les eines, normatives i actors més importants a nivell nacional i internacional per mesurar i aplicar la Responsabilitat Social a les empreses i, finalment, s'inclou un apartat sobre l'estudi de les empreses de l'IBEX 35 i el paper que poden desenvolupar davant el repte mediambiental actual.

2.1. Antecedents històrics de la Responsabilitat Social Corporativa (RSC)

Introduint amb Morrós i Vidal (2005), la preocupació pels assumptes de caire social a l'àmbit empresarial no és un fenomen nou. Ja al segle XIX, alguns empresaris a Europa i als Estats Units mostraven preocupació per la societat, el benestar, la vivenda i la caritat envers els treballadors i les seves famílies. Amb l'entrada del segle XX, i sobretot amb el desenvolupament de l'Estat del benestar, aquest esperit de filantropia es va materialitzar per mitjà d'estructures institucionals i de relacions més formals. Així també ho defensa Solano Santos (2008):

[...]al deber de establecer un precedente de reconocimiento de responsabilidad social, muy pocos dudamos en señalar el mecenazgo como la primera manifestación del mismo; íntimamente unido a la filantropía, la institución es, aunque tímidamente expresada, una realización que traduce una clara conciencia social de que el mundo de los negocios está en deuda permanente con la sociedad que lo acoge y que, en definitiva, es la que hace posible su existencia y desarrollo. (p.17)

El que actualment es coneix com Responsabilitat Social Corporativa neix en el període dels anys 50 i 60 als Estats Units, i arriba posteriorment a Europa a la dècada dels 90. Es tracta, per tant, d'un concepte relativament nou i que comporta abandonar la visió clàssica de l'empresa com una caixa tancada que actua en un mercat de competència perfecta (Morrós & Vidal, 2005). La importància actual de la RSC respon al canvi que s'està produint en la visió de l'empresa, quan el benefici econòmic es pot separar del benefici social i ecològic (Navarro García, 2012).

L'Observatori de Responsabilitat Social Corporativa (2014) aporta una breu explicació sobre el context que ha afavorit el debat sobre la RSC. A principis dels anys 90, es percebia la globalització com la promesa d'un futur millor, un nou escenari mundial que aportaria

beneficis infinits, tant als països anomenats desenvolupats com als països en vies de desenvolupament. Es preveia un augment del benestar a nivell mundial, però en els últims anys aquesta visió ha canviat a causa de múltiples crisis: la crisi econòmica del 2008, l'emergència climàtica, les desigualtats socials, i la més recent, la pandèmia de la Covid-19. La conseqüència de tot això és un món més desequilibrat i amb més desigualtats. Alhora, el procés globalització ha afavorit:

- L'augment del poder de les empreses en detriment dels Estats;
- Una disminució dels drets per atreure més inversió directa estrangera;
- Els processos de deslocalització;
- La privatització de serveis bàsics.

Aquest context ha incentivat un extens debat sobre la Responsabilitat Social Corporativa com una eina per a minvar els impactes negatius de les empreses i les multinacionals sobre els Drets Humans (socials, laborals i mediambientals).

2.2. Definir la Responsabilitat Social Corporativa

No existeix una definició de Responsabilitat Social Corporativa unànimement acceptada. Tot i així, hi ha alguns elements coincidents a la majoria d'elles. En termes generals, es podria dir que la RSC engloba diverses accions o iniciatives de caràcter econòmic, social i mediambiental realitzades per les empreses i que van més enllà dels requisits legislatius establerts. Són, per tant, accions implícitament voluntàries (Morrós i Vidal, 2005).

En els seus inicis, la Responsabilitat Social Corporativa integrava el principi de voluntarietat, com ho definia el Llibre Verd de la Comissió Europea (2001): "la majoria de les definicions de la responsabilitat social de les empreses entenen aquest concepte com la integració voluntària, per part de les empreses, de les preocupacions socials i mediambientals a les seves operacions comercials i a les relacions amb els seus grups d'interès" (p.7).

I afegia:

Ésser socialment responsable no implica únicament el compliment de les obligacions jurídiques, sinó anar més enllà, invertint més en el capital humà, l'entorn i les relacions amb els *stakeholders*. [...] (p.7).

La responsabilitat social no ha de substituir, en cap cas, la normativa o legislació sobre drets socials o normatives mediambientals. Tampoc no es tracta d'elaborar cap normativa nova pròpia. [...] (p.7).

Deu anys després, La ISO 26000 (2010) defineix la RSC com:

La responsabilitat d'una organització envers els impactes que les seves decisions i activitats generen a la societat i al medi ambient, mitjançant un comportament ètic i transparent que contribueixi al desenvolupament sostenible (incloent la salut i el benestar de la societat), tingui en compte les expectatives dels seus grups d'interès, compleixi amb la legislació vigent i sigui coherent amb la normativa internacional. La responsabilitat social ha d'estar integrada i posada en pràctica a tota la organització i les seves relacions.

L'Observatori de Responsabilitat Social Corporativa (2014) la defineix de la següent manera:

La Responsabilidad Social Corporativa (RSC) es la forma de conducir los negocios de las empresas que se caracteriza por tener en cuenta los impactos que todos los aspectos de sus actividades generan sobre sus clientes, empleados, accionistas, comunidades locales, medioambiente y sobre la sociedad en general. Implica el cumplimiento obligatorio de la legislación nacional e internacional en el ámbito social, laboral, medioambiental y de Derechos Humanos, así como cualquier otra acción voluntaria que la empresa quiera emprender para mejorar la calidad de vida de sus empleados, las comunidades en las que opera y de la sociedad en su conjunto (p.5)

Segons el document de la *Estrategia Española de Responsabilidad Social de las Empresas* (Ministerio de Empleo y Seguridad Social, 2015), la correcta aplicació de la responsabilitat social a les empreses i organitzacions pot ajudar notablement a restablir la confiança perduda en les mateixes, fent possible la recuperació econòmica sostenible i mitigar les conseqüències provocades per la crisi econòmica. Pot contribuir a generar models de gestió sostenibles i avantatges competitives, i implica una cultura corporativa més innovadora, més atractiva i amb més recursos per adaptar-se als possibles escenaris globals i canviants. L'objectiu és que la societat identifiqui la RSC com una eina de competitivitat, sostenibilitat i cohesió social. Ha de ser entesa com una via per entendre el mercat com quelcom que no només es centra en els resultats, sino en la manera d'obtenir-los. Dins el mateix document, es llegeix la següent definició de la RSC (Ministerio de Empleo y Seguridad Social, 2015, p. 6):

La responsabilidad social de la empresa es, además del cumplimiento estricto de las obligaciones legales vigentes, la integración voluntaria por parte de la empresa, en su gobierno y gestión, en su estrategia, políticas y procedimientos, de las preocupaciones sociales, laborales, ambientales y de respeto a los derechos humanos que surgen de la relación y el diálogo transparentes con sus grupos de interés, responsabilizándose así de las consecuencias y de los impactos que derivan de sus acciones.

Hi ha alguns aspectes comuns a tenir en compte quan es parla de RSC: els seus principis bàsics i els àmbits d'actuació. L'Observatori de Responsabilitat Social Corporativa (2023) resumeix els cinc principis que la regeixen:

Il·lustració 1: Principis bàsics de la Responsabilitat Social Corporativa

Compliment de la legislació	Implica obligatori compliment de la legislació nacional vigent, i especialment de les normes internacionals.
Global i transversal	Engloba totes les àrees de negoci de l'empresa, així com a totes les àrees geogràfiques on es desenvolupa la seva activitat. Afecta, per tant, a tota la cadena de valor necessària per al desenvolupament de la seva activitat.
Ètica i coherència	Implica compromisos ètics objectius que esdevenen una obligació per qui els adquireix. Les estratègies i decisions de negoci han de ser coherents amb aquests compromisos. En cas contrari, l'empresa no estaria gestionant la seva RSC, sinó merament la seva reputació.
Gestió d'impactes	Es manifesta en els impactes que genera l'activitat empresarial en els àmbits social, mediambiental i econòmic. Per a una gestió correcta és imprescindible identificar, prevenir i atenuar les possibles conseqüències negatives que es puguin produir.
Satisfacció d'expectatives i necessitats	Està orientada a satisfer les expectatives i necessitats dels <i>stakeholders</i> . Han de generar processos que integrin totes les preocupacions socials, mediambientals i ètiques a l'estratègia i les operacions empresarials, de manera que es generi valor per a tots els grups d'interès i per la societat en general.

Font: elaboració pròpia

D'altra banda, la Responsabilitat Social Corporativa engloba tres àrees temàtiques: economia, societat i medi ambient. Es tracta, per tant, d'un concepte que afecta a tots els àmbits de gestió de l'empresa (Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa, 2014):

- Drets Humans
- Qüestions mediambientals
- Pràctiques de treball
- Lluita contra el frau i la corrupció
- Protecció de la salut
- Interessos dels consumidors

2.3. Els stakeholders o grups d'interès

Un element imprescindible per entendre i fer efectiva qualsevol estratègia de Responsabilitat Social Corporativa son els *stakeholders* o grups d'interès (Ayala del Pino, 2021) . Els *stakeholders* son totes aquelles persones o grups que tenen interessos i que es veuen o podrien veure's afectats per les activitats i els impactes de l'organització. Ayala (2021), aporta diferents classificacions dels grups d'interès. En aquest cas, s'utilitzarà la classificació entre *stakeholders* interns i externs:

Il·lustració 2: Classificació dels stakeholders interns

STAKEHOLDERS INTERNS	
Grups que formen part de l'estructura interna de l'empresa i que hi estan vinculats de manera directa	
Persones treballadores	Accionistes

Font: elaboració pròpia a partir de la informació d'Ayala (2021)

Il·lustració 3: Classificació dels stakeholders externs

STAKEHOLDERS EXTERNS	
Grups que no formen part de l'estructura interna de l'empresa i que hi tenen una vinculació indirecta	
Clients	Agents socials (grups que representen a altres)
Proveïdors	Administració Pública
Competidors	Comunitat local

Font: elaboració pròpia a partir de la informació d'Ayala (2021)

Els interessos dels diferents grups es poden veure afectats de manera positiva o negativa pels impactes de l'organització. És important identificar quins són els *stakeholders* de l'organització i quins poden ser els seus interessos per poder-los gestionar. És un element imprescindible per a què una empresa o organització tingui èxit (Ayala, 2021).

2.4. Els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) i l'Agenda 2030

El Pacte Mundial o *Global Compact* (Pacto Mundial, 2017), defineix els Objectius de Desenvolupament Sostenible de la següent manera: "los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS) constituyen un llamamiento universal a la acción para poner fin a la pobreza, proteger el planeta y mejorar las vidas y las perspectivas de las personas en todo el mundo".

L'any 2015, els estats membres de les Nacions Unides van establir 17 objectius i 169 metes que formen part de l'Agenda 2030 per al Desenvolupament Sostenible:

Il·lustració 4: Objectius de Desenvolupament Sostenible

Font: Pacto Mundial. Red Española (2023)

Aquests objectius estan interrelacionats i vinculats als reptes globals actuals, com per exemple la pobresa, la desigualtat, el medi ambient, la pau o la justícia. Com a iniciativa de la ONU per a la sostenibilitat empresarial, el Pacte Mundial vol exercir com a catalitzador per al desenvolupament i compliment dels ODS per part de les empreses i organitzacions (Pacto Mundial, 2017). En aquesta línia, també existeix el Programa de les Nacions Unides per al Desenvolupament (PNUD), una agència de desenvolupament que treballa per impulsar els ODS als països membres (PNUD, 2023).

2.5. Marc legal, actors i eines de la RSC

Existeixen diverses normatives, iniciatives i actors al voltant de la responsabilitat social corporativa, tant a nivell internacional com nacional. Aquest treball es centrarà sobretot en la descripció de les normatives i iniciatives més importants en ambdós nivells, mencionant els actors que les han impulsat.

2.5.1. La RSC a l'àmbit internacional

A continuació apareixen les eines, certificacions i iniciatives més importants i d'abast internacional.

- **ISO 26000.** A nivell internacional, quan es parla de Responsabilitat Social Corporativa és fonamental la ISO 26000. Està vinculada a l'organisme que li dóna nom: la *International Organization of Standardization*. La ISO té com a objectiu promoure un enteniment comú del concepte de RSC, i és una norma que complementa la legislació vigent i les eines ja existents, en cap funciona com un instrument de derogació o de substitució. També vol ser una eina que fomenti el compromís de les organitzacions amb el desenvolupament sostenible i la voluntat d'anar més enllà del compliment de la legislació bàsica.

Qualsevol tipus d'organització la pot implementar, independentment del seu volum i ubicació. Proporciona una orientació en els següents aspectes (Organización Internacional de Normalización, 2014, p.6):

- Conceptes, termes i definicions relacionats amb la responsabilitat social.
- Antecedents, tendències i característiques de la responsabilitat social.
- Principis i pràctiques relacionades amb el concepte.
- Temes centrals de la RSC.
- Integrar, implementar i promoure comportaments socialment responsables a tota la organització i, per mitjà de les seves polítiques i pràctiques, dins el seu àmbit d'influència.
- Identificar a les parts interessades i fomentar el compromís envers les mateixes.
- Comunicar compromisos, l'exercici i altres informacions relacionades amb la responsabilitat social.

La ISO 26000 no és una norma de gestió ni conté requisits, i no serveix per obtenir una certificació. De fet, especifica que qualsevol oferta o intent de certificar seria contrari a la seva intenció i propòsit.

- **Estàndards GRI.** Seguint a nivell internacional, són fonamentals els Estàndards GRI, que es defineixen de la següent manera (GRI, 2023):

The GRI Standards enable any organization – large or small, private or public to understand and report on their impacts on the economy, environment and people in a comparable and credible way, thereby increasing transparency on their contribution to sustainable development. In addition to companies, the Standards are highly relevant to many stakeholders - including investors, policymakers, capital markets, and civil society.

Segons el Global Reporting Initiative (2021), els Estàndards inclouen un conjunt de pràctiques considerades les millors a nivell internacional. Per a les organitzacions, està dissenyada per ser molt fàcil d'utilitzar i tenir una visió global dels seus temes més rellevants, dels impactes econòmics, socials i mediambientals que hi estan relacionats i com gestionar-los. Per al públic general, la presentació dels informes de sostenibilitat a partir d'aquests Estàndards ha de proporcionar informació sobre quines contribucions (positives i negatives) ha fet una determinada organització al desenvolupament sostenible, i de quina manera ho gestiona. El procés d'elaboració dels informes de sostenibilitat es basen en tres sèries d'Estàndards:

- Els Estàndards Temàtics GRI estan dedicats, com el nom indica, a temes concrets i enumera els impactes que poden ser més rellevants per a cadascun.
- Els Sectorials GRI s'apliquen a sectors específics. Proporciona informació sobre quins son els temes més rellevants en funció del sector al qual pertany la organització.
- Els Estàndards Universals GRI (GRI 1, GRI 2 i GRI 3) que son els aplicables i imprescindibles a totes les organitzacions.

Qualsevol organització, independentment del volum, model de gestió, sector o ubicació pot utilitzar la norma GRI. És important tenir en compte que molts *stakeholders* s'informen (i informen) a través dels Estàndards. L'ús dels mateixos pot servir per informar dels impactes d'una organització de manera creïble i diferenciar-se d'altres. La informació divulgada pot ser utilitzada per la mateixa organització per avaluar les seves polítiques i estratègies, orientar la presa de decisions i establir objectius en sintonia amb el desenvolupament sostenible. Alguns grups d'interès, per exemple els inversors, poden utilitzar aquesta informació per avaluar la responsabilitat d'una organització, identificar possibles riscos financers i si es pot garantir l'èxit de la inversió a llarg termini (Global Reporting Initiative, 2021).

- **ISO9001 (Gestió de Qualitat).** La ISO9001 (2015) és la norma que estableix els criteris per a desenvolupar, implementar i millorar l'eficàcia d'un sistema de gestió de la qualitat (SGQ). A diferència de l'anterior, es pot certificar (tot i que no és un requisit per aplicar-la). Està basada en diversos principis de gestió de la qualitat descrits a la ISO9000 que inclouen: una forta orientació al client, la motivació i implicació de l'alta direcció, l'enfocament per processos i la millora contínua. Concretament, la ISO9001 estableix set principis de qualitat (en anglès, QMP):
  - QMP 1: Orientació al client
  - QMP 2: Lideratge
  - QMP 3: Implicació de les persones
  - QMP 4: Enfocament per processos
  - QMP 5: Millora
  - QMP 6: Presa de decisions basada en proves
  - QMP 7: Gestió de les relacions

A les descripcions de la norma (2015) s'inclou el motiu pel qual cada principi és important i exemples dels beneficis associats a cadascun dels principis així com d'algunes accions típiques per a millorar el desenvolupament de l'organització quan s'apliquin. Aquesta norma pot ser utilitzada per qualsevol organització, independentment del seu volum o activitat.

- **ISO 14001 (Gestió Mediambiental).** La ISO 14001 és de la mateixa família que les anteriors, i estableix els requisits necessaris per implementar un Sistema de Gestió Ambiental a la gestió global de l'empresa. Degut a la creixent importància donada a les qüestions mediambientals els últims anys i a l'increment de les exigències de l'Administració i els grups d'interès en aquest sentit, és una eina que, a la última revisió, inclou canvis significatius respecte a l'anterior ISO 14001 (AENOR, 2023).
- **SA8000 (Social Accountability).** La SA8000 és una certificació creada per la *Social Accountability International* (2008). El seu objectiu és promoure unes condicions laborals òptimes. Estableix uns requisits mínims voluntaris que han de ser complerts per les

empreses en els llocs de treball, incloent els drets dels treballadors, les condicions laborals i els sistemes de gestió. Els elements normatius d'aquesta certificació es basen en la legislació nacional, en les normatives internacionals sobre els Drets Humans i en els convenis de la Organització Internacional del Treball (OIT), que protegeixen a tot tipus de personal sota el control i influència d'una empresa.

La SA 8000 és una norma auditable. Pot ser utilitzada juntament amb el *SA 8000 Guidance Document* (només disponible en anglès) per avaluar el compliment de la norma al centre de treball. Els seus requisits es poden aplicar universalment, independentment del volum de l'empresa, la situació geogràfica o sector industrial (Social Accountability International, 2008).

- **Principis AA1100 AccountAbility.** L'AA1000 és un marc de treball internacionalment acceptat, basat en quatre principis per guiar a les organitzacions en el procés d'identificació, prioritització i resposta als reptes de sostenibilitat. És un mètode de responsabilitat que vol garantir la qualitat en el rendiment de comptes, avaluacions i divulgació sobre aspectes socials i ètics de la gestió empresarial (AccountAbility, 2018).

Il·lustració 5: Principis de la AA100 AccountAbility

Inclusió	Les persones han de tenir veu en la presa de decisions que els afecta.
Materialitat	Els responsables de la presa de decisions han d'identificar els temes prioritaris de sostenibilitat.
Capacitat de resposta	Les organitzacions han d'actuar seguint criteris de transparència en temes de sostenibilitat importants i les seves repercussions.
Impacte	Les organitzacions han de supervisar, mesurar i rendir comptes de les afectacions de les seves accions a diferents ecosistemes.

Font: elaboració pròpia

- **IQNet SR10.** És una especificació internacional impulsada per The International Certification Network (2011) que estableix els requisits d'un sistema de gestió de la responsabilitat social per a les organitzacions compromeses amb principis i recomanacions ja existents, i que vulguin integrar la gestió de la responsabilitat social a l'estratègia empresarial. Es basa sobretot en els continguts de la ISO 26000 i és compatible amb altres eines de gestió com la ISO 9001 (Gestió de Qualitat), la ISO 14001 (Gestió Ambiental) i la SA 8000 (Social Accountability).
- **Línies directrius de la OCDE per a empreses multinacionals.** Es tracta d'unes recomanacions de la Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament

Econòmic¹ per a les empreses multinacionals que operen o tenen seus a països adherits a aquesta. Les Directrius contenen principis i normes no vinculants per a una conducta empresarial responsable dins un context global i en sintonia amb les lleis i normes reconegudes internacionalment. Tenen com a objectiu promoure la contribució positiva de les empreses en el desenvolupament global econòmic, mediambiental i social. Per afavorir l'eficàcia de les Directrius s'utilitzen els anomenats Punts Nacionals de Contacte (PNC), organismes constituïts pels governs dels països adherits a la OCDE (OCDE, 2011). En el cas d'Espanya, el PNC es troba adscrit a la Secretaria de Estado de Comercio, dins el Ministerio de Industria, Comercio y Turismo (Ministerio de Trabajo y Economía Social, 2023).

- **Declaració Tripartita de la Organització Internacional del Treball (OIT).** Anomenada Declaració sobre les Empreses Multinacionals (Declaració EMN), és l'únic instrument de la Organització Internacional del Treball dirigit a les empreses. Aborda temes sobre política social i pràctiques inclusives, responsables i sostenibles en l'àmbit del treball. Els principis establerts en aquesta Declaració tenen com a objectiu orientar a empreses multinacionals, governs i persones ocupadores i treballadores sobre aspectes relacionats amb el treball, formació, condicions de treball i de vida i relacions laborals. Aquests principis estan reforçats per altres convenis i recomanacions internacionals² de l'àmbit del treball. La més evident és la Declaració de la OIT adoptada el 1998 sobre els principis i drets fonamentals del treball (Oficina Internacional del Trabajo, 2001).
- **Integrated Reporting (IR).** L'Integrated Reporting (2014) és una norma de *reporting* corporatiu impulsat pel Consell Internacional de Reporting Integrat (IIRC en anglès). Un informe integrat s'utilitza per donar informació sobre els capitals d'una organització, és a dir els sobre els recursos utilitzats i les seves relacions. Explica com interactua una organització amb el seu entorn i amb els seus capitals. Son informes que demostren la capacitat de l'organització per crear valor al llarg del temps. Aquesta informació és útil tant per la mateixa organització, perquè facilita la presa de decisions, com per els grups d'interès.
- **Pacte Mundial (Global Compact).** El Pacte Mundial es defineix com la iniciativa empresarial de l'ONU que connecta el sector privat amb els drets humans per mitjà de dues pautes: els Deu Principis del Pacte Mundial i els Principis Rectors d'Empreses i Drets Humans (Pacto Mundial, 2023). Segons el *Global Compact*, la sostenibilitat empresarial es

---

¹ La Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic (OCDE) és una organització internacional que, en col·laboració amb els governs, responsables de polítiques públiques i ciutadans, s'ocupa d'establir estàndards internacionals i normes a nivell mundial que s'adaptin a les circumstàncies i reptes a nivell social, econòmic i mediambiental (OECD, 2023).

² Els convenis i les recomanacions son els instruments utilitzats per la Conferència Internacional del Treball per establir normes internacionals del treball. La Conferència també adopta textos com les declaracions. Son resolucions utilitzades per a fer declaracions més formals i reafirmar la importància atorgada a certs principis i valors. (Oficina Internacional del Trabajo, 2001).

basa en el sistema de valors d'una empresa i en un enfocament basat en principis. Això implica que, com a mínim, es compleixin les responsabilitats fonamentals en matèria de drets humans, treball, medi ambient i lluita contra la corrupció. Amb la incorporació de la pauta dels Deu Principis del Pacte Mundial de la ONU a la seva estratègia, les empreses obtenen un doble benefici: el compliment de les seves responsabilitats bàsiques envers les persones i el planeta, i també la implementació de les bases per a l'èxit a llarg termini. A continuació s'especifiquen els Deu Principis dividits en diferents àmbits (Pacto Mundial, 2023):

Il·lustració 6: Àmbits i els Deu Principis del Pacte Mundial (Global Compact)

ÀMBITS	PRINCIPIS
Drets Humans	<p>Principi 1: les empreses han de donar suport i respectar la protecció dels drets humans fonamentals, reconeguts internacionalment, dins el seu àmbit d'influència.</p> <p>Principi 2: les empreses han d'assegurar que les seves empreses no son còmplices en la vulneració dels Drets Humans.</p>
Normes laborals	<p>Principi 3: les empreses han de recolzar la llibertat d'afiliació i al reconeixement efectiu del dret a la negociació col·lectiva.</p> <p>Principi 4: les empreses han de donar suport a l'eliminació de tota forma de treball forçat o realitzat sota coacció.</p> <p>Principi 5: les empreses han de donar suport a eradicar el treball infantil.</p> <p>Principi 6: les empreses han de recolzar l'abolició de les pràctiques de discriminació en els àmbits del treball i l'ocupació.</p>
Medi ambient	<p>Principi 7: les empreses hauran de mantenir un enfocament preventiu que afavoreixi el medi ambient.</p> <p>Principi 8: les empreses han de fomentar les iniciatives orientades a promoure una major responsabilitat ambiental.</p> <p>Principi 9: les empreses han d'afavorir el desenvolupament i la difusió de les tecnologies respectuoses amb el medi ambient.</p>
Anticorrupció	<p>Principi 10: les empreses han de treballar en contra de la corrupció en totes les seves formes, incloses l'extorsió i el suborn.</p>

Font: elaboració pròpia

El Pacte Mundial de les Nacions Unides aporta, a més, informació detallada sobre cadascun dels deu principis esmentats, incidint en com es poden fer efectius dins les empreses i els beneficis que deriven del seu compliment.

- **Principis rectors de Nacions Unides sobre Empreses i Drets Humans.** Son un conjunt de principis sobre empreses i drets humans aprovats pel Consell de Drets Humans de la ONU l'any 2011. S'inclouen 31 principis rectors per assolir tres objectius: promoure el deure de l'Estat de protegir a les víctimes i l'obligació de les empreses de respectar els Drets Humans, i millorar l'accés efectiu als mecanismes de reparació de les víctimes. D'aquests objectius, però, es posa èmfasi en la responsabilitat dels governs nacionals. Tot i que els principis inclouen la majoria de demandes dels moviments socials, existeixen encara molts dubtes sobre la seva efectivitat (Alto Comisionado de las Naciones Unidas para los Derechos Humanos, 2011).
- **EMAS (Eco-Management and Audit Scheme).** És una eina voluntària dissenyada per la Comissió Europea per atorgar un reconeixement públic a aquelles empreses i organitzacions que han implantat un sistema de gestió ambiental que els permet avaluar, gestionar i millorar els seus impactes ambientals.

Les organitzacions reconegudes amb aquest logotip tenen una política ambiental definida, utilitzen un SGA i rendeixen comptes periòdicament del seu funcionament a través d'una declaració feta per organismes independents (Ministerio de Trabajo y Economía Social, 2023).

2.5.2. LA RSC a Espanya

En aquest apartat es destaca la legislació, eines i iniciatives més importants sobre RSC que s'apliquen a nivell nacional (excepte la última, que s'aplica a tota empresa multinacional, independentment de si es troba a Espanya o no).

- **SGE 21 Forética.** La SGE 21 Forética Sistema de Gestió Ètica i Socialment Responsable, va ser creada l'any 2000 per Forética, organització empresarial de referència a Espanya en matèria de sostenibilitat i responsabilitat social empresarial (Forética, 2023). És la primera norma europea que permet implantar, auditar i certificar un sistema de gestió ètica i socialment responsable. És una eina clau per a integrar aspectes ambientals, socials i de bon govern (en sigles, ASG) en la gestió de tot tipus d'organització. Pot ser implantada de manera integrada o per àrees de gestió (Forética, s.d).
- **Estrategia Española de Responsabilidad Social de las Empresas (EERSE).** Es tracta d'un document aprovat l'any 2014 pel CERSE amb la intenció de convertir-se en un marc de referència per a tot el territori espanyol. Inclou 60 mesures orientades a impulsar el desenvolupament de pràctiques responsables a totes les organitzacions (Ministerio de Trabajo y Economía Social, 2023).
- **Ley 2/2011, de 4 de març, de Economía Sostenible.** Estableix que les societats mercantils estatals (entre d'altres) han d'elaborar anualment informes de govern corporatiu i memòries de sostenibilitat. Les societats anònimes podran publicar anualment

les seves polítiques i resultats sobre la responsabilitat social empresarial a través d'un informe específic (Boletín Oficial del Estado, 2016).

- **Ley 19/2013 de 9 de diciembre, de transparencia, acceso a la información pública y buen gobierno.** Incrementa i reforça la transparència a través d'obligacions de publicitat activa, reconeix i vol garantir l'accés a la informació i, per últim, inclou recomanacions de bon govern (Boletín Oficial del Estado, 2016).
- **Ley Orgánica 3/2007, de 22 de marzo, para la igualdad efectiva de mujeres y hombres.** Contempla accions voluntàries de responsabilitat social en matèria d'igualtat i fomenta la presència equilibrada d'homes i dones als consells d'administració (Ministerio de Empleo y Seguridad Social, 2015).
- **Directiva 2014/95/UE del Parlamento Europeo y del Consejo.** Sobre la divulgació d'informació no financera i informació sobre diversitat a les grans empreses. Estableix que les grans empreses que siguin d'interès públic i que comptin amb un nombre més gran de 500 persones treballadores, hauran d'incloure informació sobre qüestions mediambientals i socials, sobre les persones treballadores, els drets humans i la lluita contra la corrupció i el suborns. Pot no incloure's en la informació no financera si ja s'especifiquen en altres informes separats basats en els marcs legals de la UE o internacionals (Boletín Oficial del Estado, 2016).

2.5.3. Índexs de sostenibilitat a nivell internacional

En matèria de RSC també existeixen índexs per valorar la sostenibilitat de les organitzacions. Algunes grans empreses espanyoles han aconseguit ocupar una bona posició en aquests rankings de sostenibilitat i ser reconegudes amb aquests índexs. Els més destacats són els següents:

- **Dow Jones Sustainability Index (DJSI).** Només el 10% de les companyies més sostenibles del món han aconseguit formar part d'aquest ranking. Aquest índex ofereix una qualificació valorada per importants experts en matèria de RSC. És una eina que permet, per tant, de diferenciar-se en els mercats per una excel·lència en pràctiques de bon govern i gestió de la companyia (Ministerio de Empleo y Seguridad Social, 2015).
- **L'índex FTSE4GOOD IBEX.** Les empreses espanyoles reconegudes amb aquest índex ètic són líders en bones pràctiques i responsabilitat social corporativa (pràctiques que tenen efecte a llarg termini) (Comisión Nacional del Mercado de Valores, 2008).

Un altre ranking internacional destacat és el **Global Competitiveness Report del Foro Económico Mundial**. Es centra en la qualitat institucional dels països i són un indicador del valor d'un país davant els inversors. Els indicadors d'aquest *ranking* són sobretot elements de la gestió empresarial relacionats amb la responsabilitat social. El Global Competitiveness

Report presenta alguns paral·lelismes amb les normatives i iniciatives de RSC descrites a l'apartat anterior (Ministerio de Empleo y Seguridad Social, 2015).

2.6. El sector elèctric a Espanya: legislació bàsica i nous reptes

El sector elèctric espanyol s'ha transformat molt des del 1988. Fins llavors, l'activitat del sector el monopolitzaven empreses que funcionaven amb una estructura vertical molt rígida. L'aprovació de la Llei 54/1997, de 27 de novembre, del Sector Elèctric, va suposar l'inici d'un procés de liberalització progressiva del sector. Actualment, la legislació bàsica que regula l'estructura i el funcionament del sector és la **Ley 24/2013, de 26 de diciembre, del Sector Eléctrico**. Aquesta llei impulsa la competència efectiva dins el sector introduint, entre altres mesures, un augment de la competència efectiva de les comercialitzadores de referència, millorant l'accés a la informació disponible pels consumidors i facilitant els processos de canvi de subministrador (Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico, 2023). Si es consulta el document de la Llei, es llegeix que la seva finalitat bàsica està clarament vinculada a la RSC:

La presente Ley tiene como finalidad básica establecer la regulación del sector eléctrico garantizando el suministro eléctrico con los niveles necesarios de calidad y al mínimo coste posible, asegurar la sostenibilidad económica y financiera del sistema y permitir un nivel de competencia efectiva en el sector eléctrico, todo ello dentro de los principios de protección medioambiental de una sociedad moderna (Boletín Oficial del Estado, 2013, p. 10).

Actualment, un dels reptes més importants a nivell global són el canvi climàtic i la degradació del medi ambient. El marc de les polítiques energètiques i climàtiques d'Espanya està determinat per la Unió Europea i es basa en l'Acord de París, que va entrar en vigor el 2016 (Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico, 2020). Per aquest motiu, la Comissió Europea (2023) ha impulsat l'anomenat Pacte Verd Europeu, amb l'objectiu de transformar la Unió Europea en una economia moderna i més eficient i competitiva en l'ús dels recursos. Concretament, el Pacte vol aconseguir:

- Deixar de produir emissions netes de gas d'efecte hivernacle l'any 2050;
- Aconseguir que el creixement econòmic estigui dissociat de l'ús dels recursos;
- Assolir aquests objectius a nivell global. En el seu moment, també va voler ser una mesura per intentar superar la crisi de la pandèmia de la COVID-19.

En la mateixa línia, la Comissió Europea (2023) ha impulsat altres mesures per adaptar les polítiques de la Unió Europea en l'àmbit del clima, energia, transport i fiscalitat. La seva finalitat és reduir les emissions netes de gasos d'efecte hivernacle (en castellà, GEI) almenys un 55% d'aquí al 2030, en comparació amb els nivells del 1990. Entre aquestes propostes, destaquen els Plans Nacionals Integrats d'Energia i Clima (PNIEC). Aquests Plans descriuen com els països

de la Unió Europea volen abordar cinc dimensions en matèria d'energia (Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico , 2020):

- Descarbonització;
- Eficiència energètica;
- Seguretat energètica;
- Mercat interior de l'energia;
- Investigació, innovació i competitivitat.

La producció i l'ús de l'energia representen més del 75% de les emissions de gas d'efecte hivernacle. Per tant, la descarbonització del sistema energètic, és a dir, la reducció de la dependència dels combustibles fòssils és fonamental per assolir els objectius de la Unió Europea pel 2030 i els del Pacte Verd Europeu. Degut a les dificultats en el mercat mundial de l'energia provocades pel conflicte entre Rússia i Ucraïna, la Comissió Europea va impulsar el pla **REPowerEU**, amb l'objectiu de mitigar les conseqüències (Comisión Europea, 2023).

2.7. Les empreses de l'IBEX 35

En aquest punt s'argumentarà quin interès té l'estudi de la Responsabilitat Social Corporativa a les empreses de l'IBEX 35, quina és la seva relació amb el medi ambient i la definició i importància de les memòries anuals corporatives.

2.7.1. Estudi de la RSC a les empreses de l'IBEX 35

Pérez Martínez (2018, p.15), explica que les multinacionals que formen part de l'IBEX 35 son, sovint, objecte d'estudis relacionats amb la RSC per dos motius:

- Son representatives i formen la base del funcionament econòmic de la nostra societat. Per aquest motiu, és interessant analitzar els impactes socials, econòmics i mediambientals derivats de les seves activitats
- Avui, existeix una elevada sensibilitat pels temes socials i ambientals i per les idees del desenvolupament sostenible. Les pràctiques de les estratègies empresarials poden tenir impactes positius o negatius en cadascun d'aquests àmbits.

Les empreses, com a agents socials, tenen un rol molt important a les societats. Les economies considerades més avançades i amb un major nivell de benestar per la ciutadania son aquelles que compten amb models empresarials més dinàmics, moderns i amb models de gestió més sostenibles. La capacitat de creixement i de generar llocs de treball i riquesa de les empreses depèn de la qualitat dels seus models de gestió, de la col·laboració dels *stakeholders* i de la seva capacitat de diferenciar-se de la resta. Només així poden obtenir avantatges competitives (Ministerio de Empleo y Seguridad Social, 2015).

2.7.2. Les empreses de l'IBEX 35 i el medi ambient

L'Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa (2020) adverteix que, des de la Revolució Industrial, l'augment de les emissions de Gasos d'Efecte Hivernacle han provocat notables alteracions en el clima. L'emergència climàtica és ja un fenomen reconegut a nivell mundial, i les Nacions Unides han advertit que, tot i les mesures, plans climàtics nacionals i noves legislacions mediambientals, es preveu que, en el millor dels escenaris, l'escalfament global augmentarà fins a 2,5° a finals d'aquest segle. Per tant, és urgent marcar objectius més ambiciosos i accelerar la posada en marxa de totes les mesures. Amb la pandèmia de la Covid-19, la crisi climàtica, de la biodiversitat i de la contaminació no només persisteixen, sinó que s'han intensificat. Com a exemple, segons un informe de les Nacions Unides sobre el compliment dels ODS, cada any es llencen, arreu del món, 5 bilions de bosses de plàstic d'un sol ús.

Aquest context suggereix que les empreses son, en gran mesura, responsables de la situació d'emergència ambiental actual, però també poden ser part de la solució. Per tant, és exigible l'adopció de mesures, polítiques i accions per a complir amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible, i desenvolupar activitats adaptades a la nova realitat climàtica, orientades a minimitzar els seus impactes (Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa, 2020).

Segons les dades de l'últim estudi de l'Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa (2020), la puntuació total obtinguda per les empreses analitzades en l'àmbit mediambiental és de 41,13 sobre 100, fent que sigui el tercer àmbit amb la millor puntuació del total dels analitzats. El sector més ben posicionat és el del Petroli i l'Energia (inclou Iberdrola, Endesa, Naturgy, Red Eléctrica, Enagás, Repsol i Solaria), amb una valoració mitjana de 53,48 punts sobre 100 (Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa, 2020). A la següent il·lustració apareix la classificació de les empreses analitzades a l'estudi en base a la puntuació obtinguda i la posició que ocupen al *ranking* (aquí es mostren només les que han obtingut la millor puntuació):

Il·lustració 7: Posició i puntuació obtinguda en el ranking d'empreses de l'IBEX 35 en l'àmbit mediambiental

EMPRESA	POSICIÓN	PUNTUACIÓN OBTENIDA
IBERDROLA	1	68,36
NATURGY	2	66,57
ENDESA	3	65,80
ACCIONA	4	65,14
INMOB. COLONIAL	5	57,40
ACS	6	54,60

Font: La Responsabilidad Social Corporativa en las memorias anuales de las empresas del IBEX 35 (Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa, 2020, p.232)

Com s'ha mencionat, el compliment dels Objectius de Desenvolupament Sostenible és fonamental per a poder avançar en la reducció dels impactes derivats de les activitats de les

empreses. En aquesta línia, el Pacto Mundial (2023), va publicar l'informe d'una consulta pública sobre la contribució de les empreses de l'IBEX 35 a l'Agenda 2030. Dels resultats obtinguts extreu sis conclusions:

- El coneixement de l'Agenda 2030 per part de les empreses de l'IBEX 35 és unànime, i totes duen a terme accions per contribuir al compliment dels ODS. Les empreses identifiquen els seus ODS prioritaris i el 80% inclou una anàlisi dels impactes positius i negatius derivats de la seva activitat.
- Per a les empreses de l'IBEX 35, l'ambició climàtica és un element clau. Els resultats de la consulta revelen que un 94% de les empreses treballa per a la contribució a l'ODS 13: Acció per el clima. El seu objectiu principal és reduir les emissions de Gasos d'Efecte Hivernacle a curt i llarg termini per assolir la neutralitat climàtica.
- El 88% de les empreses consultades afirmen que la integració dels ODS i la sostenibilitat a la seva estratègia han contribuït a l'augment dels beneficis econòmics de l'empresa. El 100% han coincidit que treballar la sostenibilitat els ha permès obtenir avantatges competitives. Cal remarcar que la comparació del rendiment en sostenibilitat i els beneficis econòmics és complexe per dos motius: pel caràcter intangible dels aspectes socials i mediambientals, i per la manca d'indicadors estandarditzats per a mesurar el rendiment en sostenibilitat.
- El 91% de les empreses duen a terme alguna acció de sostenibilitat innovadora, més enllà de les bàsiques exigides.
- Totes les empreses realitzen avaluacions de la seva contribució als ODS, i el 94% inclou criteris ESG (ambientals, socials i de govern) dins la cultura empresarial i les estratègies de sostenibilitat.
- Les empreses disposen de polítiques de sostenibilitat, i aquesta és la base per poder assolir un model de negoci sostenible. Aquestes polítiques han d'anar acompanyades d'accions i mesures concretes i eficients que demostrin que aquests compromisos es posen en pràctica. Pel que fa a les polítiques de les empreses de l'IBEX 35 en matèria de medi ambient, els resultats demostren que és un àmbit molt integrat a algunes àrees de les organitzacions. No obstant, les polítiques i mesures per la biodiversitat o la mobilitat sostenible tenen encara molt marge de millora.

Aquest treball es centra en l'àmbit mediambiental de les organitzacions, per tant els Objectius de Desenvolupament Sostenible més importants en aquest cas seran els que hi estan directament relacionats (sense oblidar que tots estan interrelacionats):

2.7.3. Comunicar la RSC: la memòria anual corporativa

Com expliquen Cordero i Vázquez (2007), la transparència és un criteri bàsic de la Responsabilitat Social Corporativa per generar confiança als *stakeholders* o grups d'interès. Per complir aquest criteri, les empreses han de comunicar la RSC de manera efectiva. El mitjà utilitzat per informar de les seves estratègies i accions en matèria de responsabilitat social al mercat i als seus grups d'interès és la memòria anual corporativa. Així consta explícitament al BOE (2016):

Las memorias o informes sobre responsabilidad social empresarial que las organizaciones realizan no son un mero informe más, sino una forma de dar a conocer a la sociedad sus actuaciones y su compromiso con determinados principios y con una forma de organizarse y dirigirse más sostenible y preocupada por sus grupos de interés (Sec. I, p.70263).

Actualment, el reporting i la divulgació d'informació no financera o de sostenibilitat és fonamental. Els nous avenços, novetats i moviments d'entitats de tot tipus, a escala nacional i internacional, públiques i privades, demanden una major i millor informació sobre sostenibilitat per part de les empreses. Aquesta informació és fonamental no només per als grups d'interès, sinó per les pròpies empreses (Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa, 2020).

3. METODOLOGIA

Aquesta investigació és una anàlisi de la **integració dels Objectius de Desenvolupament Sostenible i de la política i gestió mediambientals a les Memòries de Sostenibilitat de les empreses Iberdrola i Endesa**, dues de les companyies del sector elèctric considerades més sostenibles (com es pot veure a l'apartat 2.7.2. *Les empreses de l'IBEX 35 i el medi ambient*), i que ocupen les primeres posicions en el ranking d'empreses més responsables en l'àmbit mediambiental. En el cas d'Iberdrola la informació està extreta de l' *Informe de Sostenibilidad* publicat (2022), i per a l'anàlisi d'Endesa s'ha consultat l'informe *Estado de Información no Financiera y Sostenibilidad* (2022). En cap cas s'han tingut en compte altres informes ni dades publicades per les empreses o altres actors socials o econòmics.

La **recollida d'informació** per realitzar l'anàlisi de contingut dels informes de sostenibilitat s'ha realitzat utilitzant **dues fitxes**:

- La **Fitxa 1** inclou indicadors per avaluar la **integració dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS)** dins l'organització, basats en l'estudi *Contribución de las empresas del IBEX 35 a la Agenda 2030* (Pacto Mundial. Red Española, 2023) (veure Fitxa 1)
- La **Fitxa 2** permetrà avaluar la **política i la gestió mediambiental** de les dues organitzacions, i inclou alguns dels indicadors bàsics i generals en matèria mediambiental extrets de l'informe *La Responsabilidad Social Corporativa en las memorias anuales de las empresas del IBEX 35* (Observatorio de Responsabilidad

Social Corporativa, 2020) (veure Fitxa 2). L'anàlisi de la integració dels ODS es centrarà sobretot en els que estan directament relacionats amb el medi ambient.

La font per realitzar l'anàlisi són els informes de sostenibilitat publicats per les empreses Iberdrola i Endesa. Els indicadors seleccionats a les fitxes estan relacionats amb criteris i estàndards bàsics, fàcilment identificables als informes públics de les dues empreses. El mètode d'investigació utilitzat és qualitatiu: cadascun dels indicadors es marca amb un *Sí* o un *No*, en funció de si l'empresa compleix amb el criteri o no, i els resultats consisteixen a justificar aquesta marca aportant cites i referències de les memòries de sostenibilitat.

Il·lustració 8: Fitxa 1. Recollida d'informació de la Integració dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) a les memòries de sostenibilitat

TEMES	Sí/No	Pàgines i/o apartats on es pot localitzar el tema
La memòria recull explícita i formalment el seu compromís amb els ODS?		
L'empresa identifica els ODS prioritaris per la seva organització?		
Els objectius de l'organització es relacionen amb els ODS?		
S'inclouen accions específiques i medibles vinculades amb el compromís de l'organització amb els ODS?		
L'empresa col·labora en projectes o iniciatives vinculades amb els ODS?		

Font: elaboració pròpia

Il·lustració 9: Fitxa 2. Recollida d'informació de la política i gestió mediambiental a les memòries de sostenibilitat

BLOCS	INDICADORS	Sí/No	Pàgines i/o apartats on es pot localitzar el tema
Política ambiental definida	<ul style="list-style-type: none"> - L'empresa disposa d'una declaració o política de compromís de respecte mediambiental - L'empresa disposa d'una política específica en matèria de biodiversitat - L'empresa disposa d'una política/declaració/compromisos sobre emissió atmosfèrica, acústica o lumínica. 		

	<ul style="list-style-type: none"> - L'empresa informa de les seves operacions dins d'Espais Naturals Protegits i/o d'alta biodiversitat 		
Identificació dels impactes ambientals més significatius	<ul style="list-style-type: none"> - L'empresa aporta informació sobre la realització d'anàlisis de la petjada ecològica, petjada de carboni, hídrica i sobre anàlisis del cicle de vida del producte (ACV) - L'empresa aporta informació sobre la realització d'anàlisis de la Petjada de Carboni - L'empresa disposa d'una política específica de Canvi Climàtic i aporta informació sobre la seva gestió - Informa sobre el valor brut d'emissions de GEI (abast 1, 2 i 3) en tones mètriques de CO2 equivalent - L'empresa informa sobre emissions de SAO, NOx, SOx i PM - L'empresa adquireix compromisos sobre la gestió de l'aigua 		
Fixar els objectius ambientals adequats	<ul style="list-style-type: none"> - L'empresa presenta informació sobre el sistema de gestió ambiental: objectius de millora i seguiment 		
Identificació de requisits generals i els requisits legals que es poden aplicar	<ul style="list-style-type: none"> - La verificació d'un tercer independent es correspon amb les conclusions de l'anàlisi. - Reconeixement de segells i eines de sostenibilitat destacats: ISO 14001, EMAS, legislació mediambiental, índexs de sostenibilitat, etc. 		

Font: elaboració propia

4. RESULTATS

A continuació es donarà resposta a les dues preguntes d'investigació formulades sobre la integració dels ODS i la política i gestió mediambiental a Iberdrola i Endesa, a partir de l'anàlisi dels seus Informes de Sostenibilitat.

4.1. Nivell d'integració dels ODS a Iberdrola i Endesa

El primer apartat dels resultats correspon al nivell d'integració dels ODS a les dues empreses analitzades. Primer es mostra una taula resum amb els resultats obtinguts, seguida de la seva descripció i interpretació.

Il·lustració 10: Resum resultats del Nivell d'integració dels ODS a Iberdrola i Endesa

TEMES	Iberdrola	Endesa
La memòria recull explícita i formalment el seu compromís amb els ODS?	Sí (veure pg. 14)	Sí (veure pgs. 5, 6 i 7)
L'empresa identifica els ODS prioritaris per la seva organització?	Sí (veure pgs. 64 i 65) 	Sí (veure pg. 18)
Els objectius de l'organització es relacionen amb els ODS?	Sí (pgs. 62 i 63)	Sí (pgs. 58 i 59)
S'inclouen accions específiques i medibles vinculades amb el compromís de l'organització amb els ODS?	Sí (veure p. 65)	Sí (veure pgs. 114-115 i 163)
L'empresa col·labora en projectes o iniciatives vinculades amb els ODS?	Sí (veure pgs. 40-43 i pg. 201 i 202)	No (veure pgs. 68 i 69)

Font: elaboració pròpia

Pel que fa al **compromís amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible**, Iberdrola ho recull **explícita i formalment** a l'apartat *Propósito y valores* del seu informe de sostenibilitat. Concretament, manifesta:

[...] La apuesta del grupo Iberdrola por una **transición energética real e integral** que, basada en la **descarbonización** y electrificación del sector energético y de la economía en su conjunto, **contribuya a los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS)**, en particular, en lo relativo a la lucha contra el **cambio climático**, y genere nuevas oportunidades de desarrollo económico y social (Iberdrola, 2022, p.14).

Endesa es **compromet explícitament** amb els ODS a l'apartat *Carta a nuestros grupos de interés* de l'informe de sostenibilitat:

[...] Este plan, proyectado para el periodo 2023-2025, contempla que el **90% de la inversión** prevista esté alineada con el **ODS 13 (Acción por el Clima)**, que engloba a su vez al **ODS 7 (Energía Asequible y no Contaminante)**, **ODS 9 (Industria, Innovación e Infraestructura)** y **ODS 11 (Ciudades y Comunidades Sostenibles)** (Endesa, 2022, pg.5)

La economía circular, ligada al **ODS 12 (Producción y Consumo Responsable)**, es otro de los conceptos que adquiere gran relevancia en la estrategia de Endesa [...] (Endesa, 2022, pg.6)

Un año más, se mantiene un **pleno compromiso** con los Diez Principios del Pacto Mundial, con los Principios Rectores sobre Empresa y Derechos Humanos y con los **Diecisiete Objetivos de Desarrollo Sostenible de las Naciones Unidas**, incluidos en la Agenda 2030 (Endesa, 2022, p.7)

Tot i que les dues companyies recullin un compromís explícit i formal amb els ODS, Iberdrola remarca la seva aposta per un model empresarial de transició energètica, el qual contribueixi als ODS, concretament a la lluita contra el canvi climàtic. El compromís d'Iberdrola coincideix, de manera més explícita, amb els objectius marcats pel Pacte Verd Europeu. Endesa és una empresa compromesa amb la transició energètica i el canvi climàtic, però ho expressa de manera més implícita, afirmant que el 90% de la inversió del seu pla estratègic està destinat a assolir aquests objectius.

Pel que fa a la **identificació dels ODS prioritaris per a l'organització, Iberdrola**: inclou dos apartats dedicats exclusivament a explicar detalladament la contribució de l'organització als ODS i quins son els prioritaris: *Contribución de Iberdrola a los ODS* i *Nuestro foco principal: ODS 7 (Energía asequible y no contaminante) i ODS 13 (Acción por el clima)*. Endesa manifesta explícitament que els ODS prioritaris, els més afectats per la seva activitat son els **ODS 7 (Energía asequible y no contaminante)**, **ODS 9 (Industria, innovación e infraestructura)**, **ODS 11 (Ciudades y comunidades sostenibles)** i **ODS 13 (Acción por el clima)**.

A més de conèixer i comprometre's amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible, les empreses han d'identificar quins son els prioritaris, en funció del seu sector i activitat. Tant en el cas d'Iberdrola com el d'Endesa, els ODS prioritaris es poden relacionar amb el medi ambient. Per tant, coincidint amb l'apartat anterior, reforcen que l'àmbit més afectat per la seva activitat és el mediambiental.

La **relació dels objectius de l'empresa amb els ODS** és fonamental per a què les empreses demostrin la seva integració a l'estratègia empresarial. Al seu Informe de Sostenibilitat, **Iberdrola** inclou un apartat anomenat *Objetivos ESG+F: La hoja de ruta en sostenibilidad*, dedicat específicament a indicar quins son els objectius de l'empresa en matèria de sostenibilitat. Per a cada objectiu dels diferents apartats hi apareix la icona de l'ODS directament vinculat. En el cas dels objectius mediambientals, apareix el següent:

Il·lustració 11: Objectius ambientals d'Iberdrola

OBJETIVO	MÉTRICA	2022	2025	2030	ODS relacionados
AMBIENTAL					
 Net Zero alcances 1, 2 y 3 antes de 2040	Alcanzar antes de 2040 (grado de avance respecto al objetivo a 2030)	36 %	En curso	Carbon Neutral Alcances 1 y 2 ¹⁾	7 13
Carbon neutral en generación de electricidad a 2030	Emissiones específicas máx global (g CO ₂ /MWh)	88	<70	Carbon Neutral ²⁾	13 17
Emissiones NOx	kg / MWh	0,35	-	<0,10	7 13
Consumo específico de agua	% reducción vs 2021	+2 %	-18 %	-63 %	6 14
Cartera de Smart solutions	Miliones de soluciones	13,0	18	21	9 12 13
Hidrógeno verde	Producción anual (kt H ₂)	0,02	35	360	9 13 17
Conservación, restauración y plantación de árboles	Número de árboles (millones) y No Net Deforestation en 2025	2,5	8	20	13 15
Impacto neto positivo en 2030	% de activos con evaluación de biodiversidad y plan de neutralidad	0	20 %	100 % (net positive)	13 14 16
Reciclado de Palas	% de palas recicladas ³⁾	0	50 %	100 %	11 12 13
Inversión en innovación	Miliones de euros al año	363	420	550	7 9 13
Capacidad de almacenamiento	Capacidad de almacenamiento instalada acumulada (GWh)	101,2	102	>120	7 13
Flota ligera sostenible	% del total de la flota ligera	27,7 %	-	100 %	7 9 13
Consumo de electricidad de origen renovable en edificios y oficinas corporativas (Europa y USA)	% del total del consumo eléctrico	49,4 %	-	100 %	11 13 17

Font: Estado de información no financiera. Informe de sostenibilidad (Iberdrola, 2022, p. 68)

Endesa inclou un apartat dedicat a la contribució als ODS. Aquí es descriuen quins son els objectius específics que l'empresa vol assolir en matèria de sostenibilitat l'any 2030, i cadascun es vincula amb un ODS concret. Els objectius empresarials vinculats als ODS prioritaris d'Endesa son els següents:

[...]- ODS 13 (Acción por el clima): Descarbonización del mix energético en 2040, estableciendo objetivos ambiciosos de reducción de las emisiones específicas de alcance 1 de gases de efecto invernadero (CO₂eq) frente al año 2017 en torno al 80% para 2030 y del 100% para el año 2040. Además, se establecen objetivos de reducción de emisiones específicas de alcance 1&3 ligado a la comercialización de electricidad (generación y compra de electricidad para terceros) y de reducción de emisiones de alcance 3, derivadas de la comercialización de gas a cliente final.

- ODS 9 (Industria, innovación e infraestructura) y ODS 11 (Comunidades y ciudades sostenibles): Inversión de aproximadamente 1.400 millones de euros en digitalización durante el período 2023-2025 para transformar el futuro energético y un plan de despliegue de puntos de recarga eléctrica para alcanzar los 66.000 puntos (públicos y privados) en 2025.
- ODS 7 (Energía asequible y no contaminante): Más de 4.400 MW de crecimiento en energía renovable en el periodo 2023-2025. Adicionalmente, Endesa de forma indirecta contribuye a través de programas de formación y capacitación de la energía, accesibilidad y fomento de la eficiencia energética, que alcanzarán 4,1 millones de beneficiarios en el periodo acumulado 2015-2030. (Endesa, 2022, pgs. 58, 59).

Iberdrola fa un resum dels objectius ambientals en general, mentre que Endesa es centra en els ODS prioritaris, anteriorment mencionats. Alguns objectius empresarials vinculats a ODS d'Iberdrola i Endesa son coincidents, sobretot pel que fa a les emissions de GEI i la descarbonització, però les dades s'aporten de maneres diferents: Iberdrola opta per fer un resum gràfic, mentre que Endesa fa una descripció dels ODS i dels objectius empresarials vinculats.

La **descripció d'accions específiques vinculades amb els ODS** és molt important per demostrar que les empreses poden identificar els impactes més significatius derivats de la seva activitat, a l'apartat *Contribución de Iberdrola a los ODS*, l'empresa informa, de manera **molt sintètica**, de les accions desenvolupades vinculades als Objectius de Desenvolupament Sostenible. En alguns casos, la informació és molt general i no aporta xifres o accions mesurables. Fa referència a tots els ODS, però en aquest cas es mostraran les accions que afecten a l'ODS 7 i 13 (els prioritaris):

Il·lustració 12: Objectius de Desenvolupament Sostenible prioritaris d'Iberdrola

Font: Estado de información no financiera. Informe de sostenibilidad d'Iberdrola (2022, p.65)

En canvi, **Endesa fa una descripció més detallada** a l'apartat *Nuestro desempeño* de l'informe de sostenibilitat. L'apartat està dividit en diferents blocs, cadascun dels quals relacionat amb un o diversos Objectius de Desenvolupament Sostenible, i a cada bloc apareixen descrites accions específiques que s'han dut a terme. A més s'inclouen, a mode de resum, quines son les accions més destacades en cada cas. Com a exemple es prendran dos blocs d'aquest apartat, els que estan relacionats directament amb el medi ambient i amb els ODS prioritaris d'Endesa:

- *Nuestra ambición emisiones cero*, vinculat amb l'ODS 13, engloba 7 accions i objectius destacats:
  1. Conectados a la red 20 nuevos parques (873,96 MW), a sumar a los 8.784 MW de potencia acumulados hasta 2021. Adicionalmente, se han conseguido 30,25 MW de mejora de eficiencia de 24 parques eólicos ya en servicio.
  2. Generación 100% renovable en el año 2040, incluyendo los siguientes hitos intermedios: emisiones inferiores a 145 gCO2e/kWh en 2025 e inferiores a 95 gCO2e/kWh en 2030.
  3. Establecimiento de objetivo integrado de cero emisiones para la comercialización de electricidad en 2040 (generación propia + compras a terceros), incluyendo los siguientes hitos intermedios: emisiones inferiores a 140 gCO2e /kWh en 2025 e inferiores a 90 gCO2e /kWh en 2030.
  4. Salida del negocio de comercialización de gas natural a cliente final en 2040, con un objetivo de ventas equivalente a 10,7 MtCO2 en 2025 y 6,6 MtCo2 en 20308 .
  5. Todos los objetivos están establecidos de acuerdo con el escenario 1.5°C, incluyendo todas las emisiones de gases de efecto invernadero (alcances 1, 2 y 3) y están certificados por SBTi a nivel de Grupo Enel.

6. Obtenció per quinto any consecutiu el triple selo del Registro de Huella de Carbono otorgado por la Oficina Española de Cambio Climático.

7. Renovació per sexto any consecutiu de la qualificació "Leadership" en CDP Climate. (Endesa, 2022, p.115)

- *Electrificació limpa*, vinculat als ODS 7, 11 i 13, engloba 2 accions destacades:

1. Endesa ha resultado adjudicataria de los concursos de transició justa en Andorra (Teruel) y en Pego (Portugal), con una capacidad total de acceso 1.202 y 628 MW respectivamente.

2. Endesa ha incrementado su potencia renovable en 903,62 MW hasta los 9.293 MW, de los que 4.668 MW corresponden a gran hidráulica, 2.882 MW corresponden a potencia eólica, 78 MW a mini hidráulica, 1.664 MW a solar fotovoltaica y 0,5 MW a plantas de biogás (Endesa, 2022, p. 163).

Pel que fa a la **col·laboració de l'empresa en iniciatives, projectes o accions vinculats als ODS**, **Iberdrola**: informa que col·labora amb institucions públiques, entitats i organitzacions dedicades a la protecció del medi ambient per contribuir al compliment dels ODS. A més, proporciona informació sobre iniciatives i projectes que la mateixa empresa ha impulsat. **Endesa, en canvi**, informa sobre la seva participació en fòrums i associacions de medi ambient i de canvi climàtic, però no apareixen com a vinculades directament amb els ODS. Inclou també informació més precisa sobre el paper que va desenvolupar a cadascun dels fòrums i associacions.

4.2. Política i gestió mediambiental

En aquest apartat es mostraran els resultats de l'anàlisi per respondre a la segona pregunta d'investigació, relacionada amb la política i la gestió mediambiental d'Iberdrola i Endesa. En aquest cas, com que l'anàlisi és més extens i detallat, els diferents apartats s'han fet per blocs d'indicadors.

4.2.1. Política ambiental definida

Per analitzar si les empreses disposen d'una política ambiental definida, s'han establert quatre indicadors. A continuació es mostra un resum dels resultats obtinguts de l'anàlisi per a cada indicador, seguit d'una descripció d'aquests resultats i la seva interpretació.

Il·lustració 13: Resum dels resultats obtinguts dels indicadors de la Política ambiental definida

Indicadors	Iberdrola	Endesa
I.1. L'empresa disposa d'una declaració o política de compromís de respecte mediambiental	Sí <i>(veure pgs. 71 i 72 i Política ambiental)</i>	Sí <i>(veure pgs. 258 i 259)</i>

I.2. L'empresa disposa d'una política específica en matèria de biodiversitat	Sí (veure p.71 i <i>Política de biodiversidad</i>)	Sí (veure p. 286)
I.3. L'empresa disposa d'una política/declaració/compromisos sobre emissió atmosfèrica, acústica o lumínica	Sí (veure pgs. 71, 73 i 74 i pg. 263)	Sí (veure pg. 5 i pgs. 274-275)
I.4. L'empresa informa de les seves operacions dins d'Espais Naturals Protegits i/o d'alta biodiversitat	Sí (veure pgs. 96-97)	Sí (veure p. 292)

Font: elaboració pròpia

Pel que fa a l'Indicador 1: **l'empresa disposa d'una declaració o política de compromís de respecte mediambiental**, Iberdrola: l'empresa disposa d'una **política específica** de compromís de respecte mediambiental, que està inclosa a l'informe de sostenibilitat per mitjà d'un enllaç directe. estableix les tres **línies d'actuació prioritàries** per la Política Ambiental, que està **alineada**, explícitament, amb els **Objectius de Desenvolupament Sostenible**:

La Política medioambiental de Iberdrola **define los principios para desarrollar un modelo sostenible respetuoso con la naturaleza, la biodiversidad y el patrimonio histórico que fomente conservar, proteger y promover el desarrollo y el crecimiento del patrimonio natural de la mano de la innovación y la involucración de los Grupos de interés**. Para ello establece como instrumento el modelo común de gestión ambiental para el grupo, que aplica los principios de precaución y de mejora continua y que sitúa al medioambiente en el centro de la toma de decisiones y que está alineado con los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS).

La política define además **tres líneas de actuación prioritarias**, que son: la economía circular, el capital natural y la protección de la biodiversidad. Todos ellos pilares fundamentales para la consecución de una actividad plenamente sostenible y en armonía con la naturaleza (Iberdrola, 2022, p.71).

Endesa disposa d'una **política ambiental definida, alineada amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible**. A diferència d'Iberdrola, no especifica les línies d'actuació, sinó que inclou els **objectius o principis de la política**:

En el cumplimiento de sus compromisos medioambientales, **Endesa identifica, evalúa y gestiona los aspectos e impactos medioambientales derivados de sus actividades** esforzándose en minimizar los negativos y maximizar los positivos, tal y como menciona en su Política medioambiental aprobada por el Consejo de Administración en junio de 2021 en la que recoge su compromiso con la excelencia medioambiental. Endesa realiza sus actividades de manera respetuosa con el medio ambiente y conforme a los Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS), y está firmemente comprometida con la conservación y el uso sostenible de los recursos que emplea en línea con los principios de la economía circular, aplicando siempre criterios de excelencia (Endesa, 2022, p. 258)

La Política Medioambiental de Endesa está basada en **cinco principios básicos**:

- Proteger el medio ambiente mediante la prevención de los impactos.
- Mejorar y promover la sostenibilidad medioambiental de los productos y los servicios.
- Crear valor compartido para la empresa y las partes interesadas.
- Cumplir las obligaciones legales y los compromisos voluntarios, promoviendo comportamientos ambiciosos de gestión medioambiental.
- Contribuir en la lucha frente al cambio climático a través de la descarbonización del mix de generación y ofreciendo soluciones para la descarbonización de la sociedad a través de la electrificación (Endesa, 2022, p.259)

La Política Ambiental apareix, en les dues empreses, alineada explícitament amb els ODS, el qual és un exemple de la importància que aquests han adquirit per les estratègies empresarials, i la seva integració en l'àmbit de gestió mediambiental. En ambdós casos, la Política va acompanyada d'objectius o accions específiques. En aquest cas, Iberdrola posa als Grups d'Interès al focus de la seva Política, mentre que Endesa posa èmfasi en la gestió dels impactes.

Pel que fa a l'Indicador 2: **l'empresa disposa d'una política específica en matèria de biodiversitat**, Iberdrola disposa d'una política específica de biodiversitat. Com a la Política Ambiental, es defineixen les línies d'actuació prioritàries i facilita l'accés a la **Política de biodiversitat** incloent-la a l'informe mitjançant un enllaç directe. En aquest cas manifesta un **compromís explícit amb el criteri de transparència**:

La Política de biodiversidad establece los **principios de actuación** para el desarrollo de un modelo de negocio en armonía con la naturaleza de forma que sus actividades protejan y promuevan el desarrollo y el crecimiento del patrimonio natural. En ella, Iberdrola formaliza su **compromiso** con el **cese y reversión de pérdida de biodiversidad**, y con la **generación de impacto neto positivo** en la biodiversidad en el contexto de sus operaciones y actividades. Para ello, la Política de biodiversidad establece **cuatro líneas de actuación**: proteger la biodiversidad y hacer un uso sostenible del capital natural; identificar, cuantificar y valorar de manera continuada los impactos y dependencias de las actividades del grupo; colaborar con los **Grupos de interés**; y poner en valor, sensibilizar y comunicar interna y externamente con transparencia (Iberdrola, 2022, p. 71).

Endesa (2022) "considera la protección y conservación de la biodiversidad, el capital natural y los servicios que proporciona a la sociedad (servicios ecosistémicos) como un aspecto prioritario en el desarrollo de su estrategia empresarial" [...] (p. 286). Per complir amb aquest compromís, l'empresa va desenvolupar el *Plan de Conservación de la Biodiversidad de Endesa (PCBdE)* i, l'any 2020, el va ampliar amb la *Política de Biodiversidad de Endesa* i amb la creació del *Comité de Biodiversidad*. En el cas del PCBdE, Endesa inclou informació sobre les línies d'actuació prioritàries.

L'Indicador 3: l'empresa disposa d'una política/declaració/compromisos sobre emissió atmosfèrica, acústica o lumínica està directament relacionat amb el Canvi Climàtic i és imprescindible per assolir la neutralitat climàtica. Per tant, la gestió i reducció de les emissions són un element clau per a les empreses multinacionals. **Iberdrola** estableix un compromís explícit sobre les emissions atmosfèriques:

[...] Los instrumentos utilizados para la reducción del impacto ambiental asociado a sus operaciones son una acción climática ambiciosa, el foco en la conservación y protección de la biodiversidad, la mejora de la circularidad de su actividad y de sus proveedores, y la promoción del uso racional y sostenible del agua, evitando, o en su caso mitigando, las emisiones contaminantes y sus efectos sobre la salud humana (Iberdrola, 2022, p.71).

Fa referència únicament en les emissions atmosfèriques perquè, segons l'Anàlisi de materialitat 2022, el soroll i la contaminació lumínica són indicadors no materials per a l'empresa, i per tant no es tenen en compte.

Endesa expressa de manera **explícita** el seu compromís sobre les emissions, i estableix línies d'actuació concretes per complir amb l'Acord de París i assolir l'objectiu de zero emissions:

El nuevo Plan Estratégico 2023-2025 toma en consideración estos objetivos y acelera el camino hacia las **cero emisiones**, incorporando esta ambición no solo a toda su actividad de generación, sino también a la comercialización, y **traza las líneas de acción para su consecución** [...] El plan de inversiones que recoge estas acciones está completamente **alineado** con el **objetivo** fijado en el **Acuerdo de París** de evitar el incremento de la temperatura media global de 1,5°C respecto a los niveles preindustriales. [...] (Endesa, 2022, p.5).

En el cas d'Endesa, i com passa amb Iberdrola, el soroll i la contaminació lumínica es considera un indicador no material segons l'Anàlisi de materialitat 2022. Per tant, i de manera implícita, el compromís és únicament sobre les emissions atmosfèriques.

Pel que fa a l'Indicador 4: L'empresa informa de les seves operacions dins d'Espais Naturals Protegits i/o d'alta biodiversitat, **Iberdrola** admet **explícitament** que opera i té instal·lacions dins Espais Naturals Protegits. Aclareix que algunes d'aquestes activitats i instal·lacions són prèvies a la declaració de protecció d'algunes d'aquestes àrees. Segons Iberdrola, després d'un procés d'avaluació d'impactes, les instal·lacions i activitats encara en funcionament compatibles amb la biodiversitat i les característiques d'aquests espais. A l'Informe de Sostenibilitat s'inclou una llista de totes les instal·lacions de l'empresa dins Espais Naturals Protegits i/o d'alta biodiversitat, classificades segons el país on es troben (i on opera Iberdrola). A continuació es mostren les d'Espanya:

Il·lustració 14: Instal·lacions situades a EP o AVB d'Iberdrola

Instalaciones interiores o adyacentes a espacios protegidos (EP) o alto valor para la biodiversidad (AVB)				
Instalación	Superficie interior a EP o AVB	Superficie interior a EP	Instalaciones adyacentes	Tipo de protección
España				
Centrales hidroeléctricas - Embalses	38.982 ha	26.397 ha	1 unidad	Reservas de la biosfera, Humedales Ramsar, Red Natura 2000, parques nacionales, parques naturales, Áreas importantes de aves y biodiversidad y monumentos naturales.
Líneas eléctricas	27.865 ha	14.481 km	--	Red Natura 2000, Humedales Ramsar, Parque Nacional, Parque Natural, Reservas de la Biosfera.
Subestaciones	265 unidades	142 unidades	--	Red Natura 2000, Humedales Ramsar, Parque Nacional, Parque Natural, Reservas de la Biosfera.
Centros de transformación	15.084 unidades	7.243 unidades	--	Red Natura 2000, Humedales Ramsar, Parque Nacional, Parque Natural, Reservas de la Biosfera.
Parques eólicos terrestres	568 ha	244 ha	--	Red Natura 2000, Áreas importantes de aves y biodiversidad.
Plantas fotovoltaicas	2.207 ha	96 ha	4 unidades	
Centrales nucleares	82 ha	82 ha	3 unidades	Red Natura 2000.
Ciclos combinados y cogeneración	0	0	6 unidades	Red Natura 2000, Paisajes Protegidos, Reservas de la Biosfera y Áreas Marinas Protegidas.

Font: Estado de información no financiera. Informe de sostenibilidad d'Iberdrola (2022, p. 97)

Endesa: admet operar en Espais Naturals Protegits, i es **compromet explícitament** a no operar instal·lacions de generació tèrmica en aquest tipus d'espais, ni dins la península ni a territoris externs. Inclou una llista de la superfície que ocupen les instal·lacions dins els Espais Protegits, i una altra classificació de les espècies que es troben en aquestes àrees d'operació:

Il·lustració 15: Superfície ocupada a EP o a zones AVB per instal·lacions Endesa

GENERACIÓN TÉRMICA	
Superficie (km ²) ocupada por instalaciones en espacios Red Natura 2000	0,03
GENERACIÓN RENOVABLE	
Superficie (km ²) ocupada por instalaciones en espacios Red Natura 2000 (generación hidroeléctrica)	372,9
Superficie (km ²) ocupada por instalaciones en espacios Red Natura 2000 (generación eólica)	1,2
Superficie (km ²) ocupada por instalaciones en espacios Red Natura 2000 (generación solar)	0
Superficie (km ²) ocupada por instalaciones en espacios Red Natura 2000 (generación biomasa)	0

*Se incluye la superficie de lámina de agua embalsada dentro de Espacios Naturales Protegidos RN 2000. Algunos de estos espacios ocupados por embalses han dado lugar a Espacios Naturales Protegidos como espacios Ramsar o RN 2000 como por ejemplo caso de los embalses de Cordobita, Malpasillo, Orellana y Puerto Peña.

Font: Estado de Información no Financiera y Sostenibilidad Endesa (2022, p. 292)

Il·lustració 16: Classificació d'espècies en risc a les superfícies ocupades Endesa

CLASIFICACIÓN UICN	Nº DE ESPECIES
En peligro crítico:	25
En peligro:	99
Vulnerables:	87
Casi amenazadas:	182
Preocupación menor:	817

Font: Estado de Información no Financiera y Sostenibilidad 2022 d'Endesa (2022, p.292)

4.2.2. Identificació dels impactes ambientals més significatius

Per avaluar si l'empresa identifica els seus impactes ambientals més significatius s'han formulat sis indicadors, relacionats sobretot amb les emissions de Gasos d'Efecte Hivernacle (GEI) i amb la Petjada Ambiental.

Il·lustració 17: Resum resultats per la Identificació dels impactes ambientals més significatius

Indicadors	Iberdrola	Endesa
I.1. L'empresa aporta informació sobre la realització d'anàlisis de la petjada ecològica, petjada de carboni, hídrica i sobre anàlisis del cicle de vida del producte (ACV)	Sí (veure p. 73)	Sí (veure p. 266)
I.2. L'empresa aporta informació sobre la realització d'anàlisis de la Petjada de Carboni	Sí (veure p. 75)	Sí (veure pgs. 151 i 152)
I.3. L'empresa disposa d'una política específica de Canvi Climàtic i aporta informació sobre la seva gestió	Sí (veure pgs. 37 i 38)	Sí (veure p. 119)
I.4. Informa sobre el valor brut d'emissions de GEI (abast 1, 2 i 3) en tones mètriques de CO2 equivalent	Sí (veure pgs. 75-78)	Sí (veure pgs. 152 i 153)
I.5. L'empresa informa sobre emissions de SAO, NOx, SOx i PM	Sí (veure pgs. 78 i 79)	Sí (veure p. 255)
I.6. L'empresa adquireix compromisos sobre la gestió de l'aigua	Sí (veure pg. 82)	Sí (veure p. 275)

Font: elaboració pròpia

Pel que fa a l'Indicador 1: l'empresa aporta informació sobre la realització d'anàlisis de la petjada ecològica, petjada de carboni, hídrica i sobre anàlisis del cicle de vida del producte (ACV), Iberdrola aporta informació sobre la *Huella Ambiental Corporativa*, integrant tots els criteris marcats a l'indicador:

Para medir el desempeño ambiental del grupo, Iberdrola calcula su **Huella Ambiental Corporativa (HAC)**, que es una medida **multicriterio** del comportamiento ambiental desde la **perspectiva de ciclo de vida** (norma ISO/TS 14072:2014).

La Huella Ambiental Corporativa forma parte del **modelo de gestión ambiental** de la compañía, cuyo objetivo final es **alinear** la **dimensión ambiental** dentro del **modelo de sostenibilidad de la empresa**, integrando la universalidad del servicio, la seguridad, la competitividad, la eficiencia energética y la reducción de los impactos ambientales de la Compañía, todo bajo la perspectiva de ciclo de vida (Iberdrola, 2022, p. 73).

Iberdrola aporta, a més, informació sobre el seu Sistema de Gestió Ambiental, basat en l'anàlisi d'aquesta petjada ambiental i les certificacions que l'avalen. **Endesa** aporta informació sobre

el càlcul de la *Huella Ambiental*, explicant què implica la perspectiva d'Anàlisi del Cicle de Vida (ACV):

[...] La **huella ambiental** es una medida **multicriterio** del **comportamiento ambiental** de la empresa que **evalúa** los **efectos** sobre el medio ambiente de las actividades de la compañía, **bajo la perspectiva de Análisis de Ciclo de Vida (ACV)** (norma ISO/TS 14072:2014) o "análisis de la cuna a la tumba"; esto significa considerar todas las etapas desde la extracción de las materias primas hasta la gestión de los productos al final de su vida útil, pasando por las etapas de producción y uso (Endesa, 2022, p. 266).

Endesa afegeix els objectius concrets de la Petjada Ambiental, identifica les subpetjades derivades d'aquesta, per exemple: petjada atmosfèrica, petjada de carboni, petjada hídrica, etc. Aporta xifres exactes d'aquestes petjades i el total de la Petjada Ambiental d'Endesa.

L'indicador 2: **l'empresa aporta informació sobre la realització d'anàlisi de la Petjada de Carboni**, està vinculat amb l'indicador anterior. De tots els elements anteriors, l'anàlisi de la Petjada de Carboni és la més treballada per les dues empreses per ser la que més relació té amb les emissions de GEI i l'objectiu de zero emissions. Els informes corresponents sobre la Petjada de Carboni es troben disponibles a la web corporativa per mitjà d'un enllaç directe a l'Informe de Sostenibilitat.

Iberdrola compleix amb aquest indicador informant sobre la realització d'**anàlisi de la Petjada de Carboni**, i aportant **dades concretes** sobre les **emissions de Gasos d'Efecte Hivernacle**. **Endesa** disposa dels informes d'**anàlisi de la Petjada de Carboni** a la web corporativa i, com en el cas d'Iberdrola, aporta informació i xifres concretes sobre les emissions de Gasos d'Efecte Hivernacle.

Com s'ha mencionat anteriorment, l'ambició climàtica és un element clau per a les empreses multinacionals. L'**Indicador 3** és, per tant, imprescindible: **l'empresa disposa d'una política específica de Canvi Climàtic i aporta informació sobre la seva gestió**. **Iberdrola** disposa d'una política específica de Canvi Climàtic que vol adaptar-se als objectius i reptes actuals del sector elèctric:

Anclado en su compromiso con el Acuerdo de París y la transición energética, el Plan de acción climática de Iberdrola refleja cómo el Grupo afronta la transición energética desde la experiencia acumulada en el sector de las energías renovables, maximizando las oportunidades derivadas del cambio climático [...]. Se establecen las palancas que traccionan la estrategia de Iberdrola hacia la descarbonización de la compañía y de la sociedad, incluyéndose las métricas y objetivos relacionados, así como los potenciales impactos financieros para los escenarios climáticos analizados (Iberdrola, 2022, p. 37)

En aquest mateix apartat, **Iberdrola** inclou els objectius generals i els plans derivats del Plan de acció climàtica.

Endesa expressa un **compromís explícit** amb el **canvi climàtic**, i disposa d'una política concreta anomenada *Plan de Acción sobre Cambio Climático*. Aquest pla és aprovat i revisat cada any per un Consell d'Administració, i el seu desenvolupament i implementació està a càrrec de l'Alta Direcció. A més, està completament integrat al Pla Estratègic de l'empresa. Aquesta política de canvi climàtic està alineada, com en el cas d'Iberdrola, amb altres polítiques i iniciatives com l'Acord de París i el PNIEC 2021-2030.

Pel que fa a l'Indicador 4: l'empresa informa sobre el valor brut d'emissions de GEI (abast 1, 2 i 3) en tones mètriques de CO₂ equivalent, està relacionat amb l'anàlisi de la Petjada de Carboni, que es calcula en base a les emissions de Gasos d'Efecte Hivernacle (GEI, en castellà).

Iberdrola informa sobre aquests valors al seu Informe de Sostenibilitat. A més de les classificacions detallades, aporta una explicació de quin tipus d'emissions es corresponen a l'abast 1, 2 i 3, i algunes accions per reduir les emissions de GEI. A continuació es mostren les classificacions en funció del tipus d'emissions i abast:

Il·lustració 18: Emissions abast 1 Iberdrola

Otras emisiones Alcance 1 (t CO ₂ eq)		
	2022	Fuente de los factores de emisión
Emisiones de CH ₄ y N ₂ O por combustión (Centrales de generación no renovable) ¹²	46.143	IPCC ¹²
Emisiones Fugitivas CH ₄ (Almacenamiento y transporte de gas)	237.645	IPCC
Emisiones Fugitivas SF ₆ (Distribución eléctrica)	76.726	IPCC
Emisiones en edificios (Consumo de combustibles)	72.777	MITECO: España. DEFRA: Reino Unido, México y Brasil. EPA: Estados Unidos, México y Brasil. ¹³
Emisiones por combustión móvil (Coche de flota)	104.628	DEFRA: España y Reino Unido. EPA: Estados Unidos, México y Brasil.
Otras emisiones (Almacenamiento gas, Gases refrigerantes)	42.844	DEFRA: Reino Unido.
Total	580.763	

Font: Estado de información no financiera. Informe de sostenibilidad d'Iberdrola (2022, p. 76)

Il·lustració 19: Emissions abast 2 Iberdrola

Emisiones alcance 2 (t CO ₂ eq)			
	2022	2021	2020
Emisiones asociadas a las pérdidas en red	1.142.181 ¹⁶	1.830.631	1.407.845
Emisiones asociadas al consumo de energía eléctrica de sistemas auxiliares durante parada y bombeo	713.674	310.100	451.671
Emisiones asociadas al consumo de electricidad en edificios	23.526	21.253	23.138
Total	1.879.381	2.161.984	1.882.654

Font: Estado de información no financiera. Informe de sostenibilidad d'Iberdrola (2022, p. 77)

Il·lustració 20: Emissions abast 3 Iberdrola

Emissions alcance 3 (t CO ₂ eq)			
	2022	2021	2020
Emissions associades a la generació de energia per a tercers	12.423.624	12.171.586	13.748.340
Emissions de transport per viatges de negoci de empleats	12.458	7.435	7.940
Emissions associades al ús de productes de gas ¹⁸	13.641.153	14.452.313	13.895.557
Emissions associades a la cadena de proveïdors	2.944.448	3.422.571	5.483.189
Emissions associades al transport de empleats des de la seva residència fins al seu lloc de treball	51.800	28.870	27.910
Emissions associades a l'energia comprada a tercers per a la venda al client final ¹⁸	8.328.229	9.681.117	10.584.063
Emissions d'aigua calenta (WTT) dels combustibles adquirits i consumits	4.612.263	4.850.721	3.898.575
Total	42.013.975	44.614.613	47.645.574

Font: Estado de información no financiera. Informe de sostenibilidad d'Iberdrola (2022, p. 78)

Endesa informa de manera molt detallada de les emissions de GEI, utilitzant diferents classificacions. Endesa proporciona una explicació de quines emissions formen part de l'abast 1, 2 i 3, i defineix objectius per reduir els GEI. Com a exemple, es mostrarà la taula on apareixen els valors de les emissions en funció del tipus de gas:

Il·lustració 21: Classificació emissions GEI per tipus de gas Endesa

EMISIONES GEI POR TIPO DE GAS (CO ₂ eq, t) ¹			
	Alcance 1	Alcance 2	Alcance 3
CO ₂	13.471.711	395.306	20.459.157
CH ₄	193.477	828	1.237.321
N ₂ O	18.598	1.197	28.641
SF ₆	14.383	0	0
HFCs	0	0	0
Total	13.698.169	397.332	21.725.118

Font: Estado de Información no Financiera y Sostenibilidad 2022 d'Endesa (2022, p. 154)

L'Indicador 5 fa referència a la informació sobre emissions de SAO, NO_x, SO_x i PM. Les emissions de diòxid de sofre (SO_x), òxid de nitrogen (NO_x) i partícules són derivades de la crema de combustibles fòssils, i a les que Iberdrola i Endesa donen importància. **Iberdrola**: aporta informació desglossada dels valors de cadascuna de les emissions, i es fa un càlcul del percentatge a zones densament poblades. Tant en el cas del NO_x com del SO_x, el valor és de 65%. En el cas de les partícules, el valor és del 61%.

Endesa informa dels valors d'aquestes emissions, afegint les de mercuri. A diferència d'Iberdrola, no aporta els valors en percentatges. Es mostra a continuació:

Il·lustració 22: Emissions de SOx, NOx, partícules i mercuri Endesa

Linea de actuación	2020	2021	2022	Objetivo 2022-2024	PES 2023-2025	
					Objetivo 2023	Objetivo 2025
Implantación del programa de conservación de biodiversidad (nº de acciones)	26	29	31	> 20	>25	>25
Iniciativas internas de sensibilización sobre la protección de la biodiversidad (NUEVO)	-	-	-	-	Campana de comunicación para empleados en 2023	
Promover la minimización en la producción de residuos generados en el proceso de generación de electricidad ¹ (Toneladas)	30.958	15.475	13.838	< 18.000 toneladas en 2024	< 14.000 toneladas en 2025	
Captación de agua para uso industrial en el proceso de generación de electricidad (m ³ /GWh)	90,69	79,4	73,6	108,0	88,8	74,2
Emissiones de SO2 (g/kWh)	0,17	0,13	0,12	0,17	0,14	0,13
Emissiones de NOx (g/kWh)	0,77	0,75	0,67	0,77	0,71	0,68
Emissiones de partículas (g/kWh)	0,01	0,01	0,01	0,013	0,01	0,01
Emissiones de mercurio (mg/kWh)	0,0003	0,00014	0,00012	0,00005	9,25 E-05	0

Font: Estado de Información no Financiera y Sostenibilidad 2022 d'Endesa (2022, p.255)

Pel que fa a l'Indicador 6: l'empresa adquireix compromisos sobre la gestió de l'aigua, Iberdrola adopta un compromís explícit:

El agua es un recurso natural **básico e insustituible** en muchas de las actividades que desarrolla Iberdrola. Consciente de esta dependencia y de los riesgos derivados de la escasez de agua, la compañía se ha marcado como **objetivo** un **uso** cada vez más **responsable** de este recurso (Iberdrola, 2022, p. 82)

Aquest compromís va seguit de diverses accions que desenvolupa l'empresa per a gestionar l'aigua de manera sostenible i aporta dades sobre el consum, l'impacte i objectius de millora. **Endesa** es compromet explícitament a fer una gestió responsable de l'aigua:

La **gestión integral** del agua es un tema estratégico para Endesa. Con el interés de preservar la calidad del agua y mantener la mejora continua en su interacción con este recurso, Endesa realiza captaciones de agua de manera eficiente y responsable, siempre cumpliendo con la regulación vigente y de acuerdo con los **principios del sistema de gestión ambiental** implantado en todas las instalaciones (Endesa, 2022, p. 275)

Endesa especifica algunes accions que s'han dut a terme en relació a la gestió dels recursos hídrics, es planteja alguns objectius de millora, aporta dades sobre el seu ús i impacte, i fixa alguns objectius de millora. Endesa informa explícitament que la gestió de l'aigua forma part del seu Sistema de Gestió Ambiental, abans introduït.

L'aigua, com apunta Iberdrola, és un recurs bàsic i indispensable. És indispensable, però finit. Qualsevol empresa, independentment del seu sector i activitat, ha de treballar per a gestionar el seu ús de manera sostenible. Per això, és un recurs al qual les multinacionals dediquen un o diversos apartats del seu Informe de Sostenibilitat.

4.2.3. Fixar els objectius ambientals adequats

En aquest cas, s'ha definit un sol indicador, però imprescindible, perquè fa referència al Sistema de Gestió Ambiental (SGA).

Il·lustració 23: Resum resultats per Fixar els objectius ambientals adequats

Indicador	Iberdrola	Endesa
I.1. L'empresa presenta informació sobre el sistema de gestió ambiental: objectius de millora i seguiment	Sí (veure p.72)	Sí (veure pgs. 274, 275 i 263)

Font: elaboració pròpia

Aquest indicador es pot relacionar amb el de l'apartat anterior: *Relació dels objectius de l'empresa amb els ODS*. Fixar els objectius ambientals és fonamental perquè el Sistema de Gestió Ambiental de les empreses depèn de la identificació dels seus impactes i dels objectius mediambientals.

Iberdrola, com ja s'ha mencionat, l'empresa té fixats uns objectius mediambientals **específics** (relacionats amb els ODS), polítiques mediambientals i de canvi climàtic concretes, i presenta informació sobre les emissions i la gestió de l'aigua, i **anàlisi de la Petjada Ambiental**. A Iberdrola (2022) tots aquests elements es materialitzen en el *Sistema de Gestión Ambiental del grupo Iberdrola*. Aquest sistema permet establir un marc de referència comú per facilitar l'avaluació del comportament mediambiental de l'empresa en totes les àrees de gestió.

Endesa aporta informació sobre tots els elements mencionats, i els materialitza en un Sistema de Gestió Ambiental. Per exemple, assegura que tots els processos de gestió de l'aigua i els objectius de millora es basen en els principis del sistema ambiental, i que totes les seves centrals actuen en funció del mateix (Endesa, 2022).

4.2.4. Identificació de requisits generals i els requisits legals que es poden aplicar

Per a aquest apartat s'han definit dos indicadors. Per assegurar que l'Informe de Sostenibilitat de les empreses és fiable i compleix amb uns requisits mínims, ha d'estar avalat per professionals independents. D'altra banda, el reconeixement de les empreses amb segelles i eines de RSC és una garantia del compliment amb criteris de sostenibilitat.

Il·lustració 24: Resum resultats per la Identificació de requisits generals i requisits legals que es poden aplicar

Indicadors	Iberdrola	Endesa
I.1. La verificació d'un tercer independent es correspon amb les conclusions de l'anàlisi	Sí (veure pgs. 1-6 <i>Informe de Verificación Independiente</i>)	Sí (veure pgs. 480-485 <i>Anexo X: Informe</i>)

		<i>público de revisión independiente)</i>
I.2. Reconeixement de segells i eines de sostenibilitat destacats: ISO 14001, EMAS, legislació mediambiental, índexs de sostenibilitat, etc.	Sí (veure pg. 11)	Sí (veure pgs. 88)

Font: elaboració pròpia

L'Indicador 1 fa referència a la necessitat de **la verificació d'un tercer independent que corrobore les conclusions de l'anàlisi**. Aquests s'han ocupat de fer reunions amb el personal de l'empresa per poder conèixer el model de negoci, la política empresarial, els enfocaments de gestió i els possibles impactes derivats de la seva activitat, per així poder dur a terme una revisió externa, així com de verificar la informació donada per l'empresa, que aquesta es basa en els estàndards i criteris corresponents, i de comprovar els resultats de la seva revisió mitjançant proves. A l'*Informe de Verificación Independiente* també s'inclouen algunes propostes de millora i recomanacions per l'empresa.

L'Informe de Sostenibilitat d'**Iberdrola** està avalat per un ens independent a l'empresa: **KPMG Asesores**. L'informe d'Endesa ha estat avalat per el mateix ens que Iberdrola, però adaptat a les circumstàncies i a la informació concreta de l'empresa.

Pel que fa a l'Indicador 2: **reconeixement de segells i eines de sostenibilitat destacats: ISO 14001, EMAS, legislació mediambiental, índexs de sostenibilitat, etc.**, Iberdrola i Endesa disposen de diverses certificacions, segells i reconeixements de sostenibilitat. Per avaluar aquest indicador, únicament es tindran en compte algunes de les més significatives.

El **Sistema de Gestió Ambiental d'Iberdrola** està certificat per la **ISO 14001** i l'Eco-Management and Audit Scheme (**EMAS**). A més, està reconeguda pels dos índexs de sostenibilitat principals a nivell mundial: el **FTSE4Good Index** (està seleccionada des del 2009), i el **DJSI World** (considerada com una de les empreses elèctriques del món més sostenibles). **Endesa** destaca diverses vegades que el seu **Sistema de Gestió Ambiental** està certificat amb la **ISO 14001**. L'any 2022 va ser reconeguda amb els dos índexs de sostenibilitat principals a nivell mundial: amb el **FTSE4Good Index** (està en la primera posició del sector elèctric), i amb el **DJSI World** es troba entre les 15 empreses de tots els sectors incloses per 22è any consecutiu).

5. CONCLUSIONS

Pel que fa a la integració dels Objectius de Desenvolupament Sostenible, i coincidint amb les conclusions de l'informe *Contribución de las empresas del IBEX 35 a la Agenda 2030* (Pacto Mundial. Red Española, 2023), Iberdrola i Endesa identifiquen els seus ODS prioritaris, derivats del seu sector i accions. El resultat de l'anàlisi dels informes de sostenibilitat mostren que els ODS estan directament vinculats amb els objectius empresarials, i es proposen accions

mesurables i concretes desenvolupades per assolir el seu compliment. Tant en el cas d'Iberdrola com d'Endesa, els ODS directament relacionats amb el medi ambient resulten ser els més importants.

Les dues companyies analitzades disposen d'una política ambiental i un sistema de gestió mediambientals definits, i així es mostra als informes de sostenibilitat. Destaquen sobretot els esforços per reduir els Gasos d'Efecte Hivernacle i l'èmfasi en la Petjada de Carboni. Iberdrola i Endesa inclouen accions i mesures concretes que acompanyen a les seves polítiques. Per tant, el medi ambient, i especialment el Cavi Climàtic, son elements clau per a l'estratègia empresarial d'Iberdrola i Endesa.

No existeix un únic criteri per elaborar els Informes de Sostenibilitat. Iberdrola i Endesa publiquen, en la majoria dels casos, la mateixa informació, però els informes tenen formats molt diferents i cadascuna utilitza diferents mètodes per aportar la informació. No obstant, aquest fet no ha impedit que la informació necessària per realitzar l'anàlisi es pogués trobar fàcilment.

La Responsabilitat Social Corporativa ha de superar el criteri de voluntarietat, i passar a formar part de la cultura empresarial. Les multinacionals han de ser conscients del paper que desenvolupen a la societat i que poden ser part de les solucions als reptes socials, econòmics i mediambientals actuals. La legislació, mesures i eines de la RSC han de servir per a poder desenvolupar accions i polítiques efectives que contribueixin a generar un impacte mínim sobre el voltant. En aquesta línia, Iberdrola i Endesa son un exemple de bones pràctiques de Responsabilitat Social Corporativa en matèria mediambiental, coincidint amb els resultats de l'estudi de l'Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa (2020). Un altre reconeixement d'aquestes bones pràctiques és la presència d'aquestes empreses en els índexs DJSI World i FTSE4 Good Index.

La complexitat, el dinamisme i el recent debat al voltant del concepte de Responsabilitat Social Corporativa fa que aquest sigui objecte de diverses línies d'investigació. L'àmbit mediambiental només és una de les possibles, i respon a la necessitat urgent de mesures per a mitigar els efectes del Canvi Climàtic, però no és la única. L'estudi i el plantejament de diferents perspectives de la RSC pot contribuir, no només a fer que les empreses esdevinguin actors sostenibles, sinó a qüestionar-nos els models de producció i de consum que, des de la Revolució Industrial, estan generant impactes molt negatius sobre el medi ambient i les persones.

6. BIBLIOGRAFIA

- AccountAbility. (2018). *AA1000. Principios de Accountability*. Madrid: UHY Fay & Co Auditores Consultores, S.L.
- AENOR. (març de 2023). *Certificación ISO 14001 sistemas de gestión ambiental*. Obtenido de <https://www.aenor.com/certificacion/medio-ambiente/gestion-ambiental>
- Alto Comisionado de las Naciones Unidas para los Derechos Humanos. (2011). *Principios Rectores sobre las Empresas y los Derechos Humanos*. Nueva York y Ginebra: Naciones Unidas.
- Ayala del Pino, C. (2021). La responsabilidad social corporativa: concepto, ámbito de aplicación, grupos de interés y objetivos. *Anuario Jurídico Y Económico Escorialense*, (54), 173–198.
- Boletín Oficial del Estado. (27 de diciembre de 2013). Ley 24/2013, de 26 de diciembre, del Sector Eléctrico. *BOE núm. 310, de 27/12/2013*. Madrid, España.
- Boletín Oficial del Estado. (1 de Octubre de 2016). Orden ESS/1554/2016, de 29 de septiembre, por la que se regula el procedimiento para el registro y publicación de las memorias de responsabilidad social y de sostenibilidad de las empresas, organizaciones y administraciones públicas. *BOE núm. 238, de 1 de octubre de 2016*. Madrid, España: Ministerio de Empleo y Seguridad Social.
- Comisión de las Comunidades Europeas. (2001). *Libro Verde. Fomentar un marco europeo para la responsabilidad social de las empresas*. Bruselas: Comisión de las Comunidades Europeas.
- Comisión Europea. (22 de maig de 2023). *Energía, Cambio climático, Medio ambiente: Un Pacto Verde Europeo*. Obtenido de https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_es
- Comisión Nacional del Mercado de Valores. (2008). *Folleto de FTSE4GOOD IBEX ETF, FI. CNMV*.
- Consejo Internacional de Reporting Integrado. (2014). *El Marco Internacional de Reporting Integrado*. International Integrated Reporting Council.
- Cordero, C., & Vázquez, O. (2007). Análisis empírico de la información emitida por las empresas del IBEX 35 en materia de responsabilidad social corporativa. *Ekonomiaz: Revista vasca de economía*, (65), 103-120.
- Endesa. (2022). *Estado de Información no Financiera y Sostenibilidad 2022*. Madrid: KPMG Asesores, S.L.
- Forética. (30 de abril de 2023). *Soluciones: ¿Qué es la SGE 21?* Obtenido de <https://foretica.org/soluciones/sge21/>
- Forética. (s.d). *La norma SGE 21: Sistema de Gestión Ética y Socialmente Responsable*. Forética.

- Global Reporting Initiative. (2021). *GRI 1: Fundamentos 2021. Estándar Universal*. Amsterdam: Global Sustainability Standards Board.
- GRI. (12 de abril de 2023). *Standards: The global standards for sustainability impacts*. Obtenido de Web Global Reporting Initiative: <https://www.globalreporting.org/standards/>
- Iberdrola. (2022). *Estado de información no financiera. Informe de sostenibilidad*. Madrid: KPMG Asesores, S.L.
- International Organization for Standardization. (2015). *ISO 9001:2015. Sistemas de gestión de calidad. Requisitos*. ISO.
- Ministerio de Empleo y Seguridad Social. (2015). *Estrategia Española de Responsabilidad social de las Empresas. Estrategia 2014-2020 para empresas, administraciones públicas y el resto de organizaciones para avanzar hacia una sociedad y una economía más competitiva, productiva, sostenible e integradora*. Madrid: Subdirección General de Información Administrativa y Publicaciones.
- Ministerio de Trabajo y Economía Social. (27 de mayo de 2023). *Responsabilidad Social de las Empresas: Estrategia Española de Responsabilidad Social de las Empresas*. Obtenido de El portal de la Responsabilidad Social: <https://www.mites.gob.es/es/rse/eerse/index.htm>
- Ministerio de Trabajo y Economía Social. (25 de mayo de 2023). *Responsabilidad Social de las Empresas: Monitorización RSE*. Obtenido de El Portal de la Responsabilidad Social: <https://www.mites.gob.es/es/rse/monitorizacion/index.htm>
- Ministerio de Trabajo y Economía Social. (10 de mayo de 2023). *Responsabilidad Social de las Empresas: Punto Nacional de Contacto*. Obtenido de El portal de la Responsabilidad Social: <https://www.mites.gob.es/es/rse/puntocontacto/index.htm>
- Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico. (2020). *Plan Nacional Integrado de Energía y Clima 2021-2030*.
- Ministerio para la Transición Ecológica y el Reto Demográfico. (1 de junio de 2023). *Energía Eléctrica*. Obtenido de Estructura del sector: <https://energia.gob.es/electricidad/Paginas/sectorElectrico.aspx>
- Morrós, J., & Vidal, I. (2005). *Responsabilidad social corporativa (RSC)*. Fundación Confemetal.
- Navarro García, F. (2012). *Responsabilidad social corporativa: teoría y práctica*. ESIC.
- Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa. (2014). *Introducción a la Responsabilidad Social Corporativa*. Madrid: Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa.
- Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa. (2020). *La Responsabilidad Social Corporativa en las memorias anuales de las empresas del IBEX 35*. Madrid: Observatorio de RSC.
- Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa. (23 de marzo de 2023). *Qué es RSC*. Obtenido de <https://observatoriorsc.org/la-rsc-que-es/>

- OCDE. (2011). *Líneas Directrices de la OCDE para Empresas Multinacionales*. Éditions OCDE.
- OECD. (10 de maig de 2023). *Acerca de: Quiénes somos*. Obtenido de <https://www.oecd.org/>
- Oficina Internacional del Trabajo. (2001). *Declaración Tripartita de Principios sobre las Empresas Multinacionales y la Política Social*. Ginebra: Oficina Internacional del Trabajo.
- Organización Internacional de Normalización. (2010). *ISO 26000:2010. Guía de responsabilidad social*. ISO.
- Organización Internacional de Normalización. (2014). *Descubriendo ISO 26000. Guía de responsabilidad social*. Ginebra: Organización Internacional de Normalización.
- Pacto Mundial. (2 de març de 2017). *Noticias: La misión del Pacto Mundial: 10 Principios + 17 ODS*. Obtenido de <https://www.pactomundial.org/noticia/10-principios-17-ods/>
- Pacto Mundial. (10 de abril de 2023). *Los desafíos del presente y del futuro se gestionan en clave de derechos humanos*. Obtenido de <https://www.pactomundial.org/que-puedes-hacer-tu/derechos-humanos/>
- Pacto Mundial. (20 de maig de 2023). *ODS: 17 Objetivos de Desarrollo Sostenible (ODS) para transformar el mundo*. Obtenido de <https://www.pactomundial.org/que-puedes-hacer-tu/ods/>
- Pacto Mundial. Red Española. (2023). *Contribución de las empresas del IBEX 35 a la Agenda 2030*. Madrid: Pacto Mundial. Red Española.
- Pérez Martínez, S. (2018). Un modelo de gestión empresarial: La Responsabilidad Social Corporativa de las empresas del IBEX 35, actitudes y conductas de sus empleados y clientes.
- PNUD. (20 de maig de 2023). *Sobre nosotros: Nuestra misión, nuestros objetivos, nuestro mandato*. Obtenido de <https://www.undp.org/es/sobre-nosotros>
- Social Accountability International. (2008). *Responsabilidad Social 8000. SA8000*. Nueva York: SAI.
- Solano Santos, F. (2008). *Patrocinio y mecenazgo: instrumentos de responsabilidad social corporativa*. Madrid: Fragua.
- The International Certification Network. (2011). *IQNet SR 10. Sistemas de gestión de la responsabilidad social. Requisitos*. Suiza: IQNet Association.